

**Jaarverslag
en
Jaarrekening 2016**

Jaarverslag en Jaarrekening 2016

<i>Kwaliteitstoets</i> <i>Paraaf</i>	<i>Autorisatie</i> <i>Paraaf</i>
<i>Naam</i> Taco Schmidt	<i>Naam</i> <i>Arie Deelen</i> <i>Functie</i> Afdelingshoofd Account en Omgeving

Auteur (s)   : Diverse
Afdeling   : --
Bureau   : --
Documentnummer   : 22174472
Datum   : --

Deel 2: Jaarrekening 2016	35
8 Balans	36
9 Algemene waarderingsgrondslagen	38
9.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	38
9.2 Materiële vaste activa met economisch nut	38
9.3 Vlottende activa	38
9.4 Passiva	39
10 Toelichting op de balans	40
10.1 Activa	40
10.2 Passiva	43
10.3 Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen	45
10.4 Gebeurtenissen na balansdatum	46
11 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	47
12 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	48
13 Overige gegevens	50
13.1 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)	50
13.2 Bestuursleden Algemeen Bestuur	50
14 Bijlagen	52
14.1 Staat van activa	53
14.2 Werkplan overzicht per participant	54
14.3 Overzicht voorschot met specifiek bestedingsdoel per participant	55
14.4 Accountantsverklaring	56

Inhoud

1	Inleiding	5
	1.1 Operationeel resultaat	5
	1.2 Leeswijzer	7
	Deel 1: Jaarverslag	8
2	Bedrijven en gebieden	9
	2.1 Programma's	9
	2.2 Meerjarenprogramma VTH	9
3	Programma Bedrijven	10
	3.1 Wat waren we van plan?	10
	3.2 Wat hebben we gedaan?	10
	3.3 Externe projecten	12
	3.4 Wat heeft het gekost?	13
4	Programma Gebieden	15
	4.1 Wat waren we van plan?	15
	4.2 Wat hebben we gedaan?	15
	4.3 Externe projecten	16
	4.4 Wat heeft het gekost?	18
5	Productie	20
	5.1 Algemeen	20
	5.2 Productie toezicht	20
	5.3 Productie handhaving	22
	5.4 Productie meldkamer	23
	5.5 Productie reguleren	24
	5.6 Productie Bodem	25
6	Financieel Jaarresultaat DCMR	27
	6.1 Financiële resultaten	27
	6.2 Hoofdlijnen verlies- en winstrekening	28
	6.3 Overzicht van kasstromen in 2016	28
7	Paragrafen	30
	7.1 Inleiding	30
	7.2 Lokale heffingen	30
	7.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	30
	7.4 Risico's en risicomanagement	31
	7.5 Onderhoud kapitaalgoederen	32
	7.6 Financiering	33
	7.7 Bedrijfsvoering	33
	7.8 Verbonden Partijen	33

1 Inleiding

1.1 Operationeel resultaat

Voor u ligt het jaarverslag en de jaarrekening van de DCMR over het jaar 2016.

In het jaarverslag vindt u terug waar de DCMR in 2016 aan heeft gewerkt en wat dit heeft opgeleverd. 2016 was het eerste jaar dat de DCMR volledig heeft gewerkt in de nieuwe organisatiestructuur, die eind 2015 is doorgevoerd. Belangrijkste verandering daaruit is dat vergunningverlening enerzijds, en toezicht en handhaving anderzijds, organisatorisch van elkaar zijn gescheiden.

De jaarrekening geeft het overzicht van de financiële situatie van de DCMR over 2016. U zult daarin lezen dat de DCMR een operationeel resultaat heeft behaald van +/- € 2.493.747. Dit negatieve resultaat komt tot stand vanuit de normale bedrijfsactiviteiten van de DCMR en de incidentele afwaardering van € 1.510.000 vanuit het huisvestingsdossier.

Het operationele resultaat is behaald mede dankzij kosten gemaakt voor uitgevoerde activiteiten ten behoeve van eenmalige trajecten. Daarvoor zijn in het verleden bestemmingsreserves zijn gevormd. Aan de in voorgaande jaren gevormde bestemmingsreserves wordt voor die in 2016 gemaakte kosten een bedrag van € 1.674.221 onttrokken. Daarnaast heeft de DCMR uit voorgaand boekjaar en incidentele factoren een positief resultaat behaald van € 8.268.099.

Uiteindelijk heeft de DCMR over 2016 een resultaat na bestemming behaald van € 7.448.573. Dit resultaat bestaat voor € 6.769.691 uit incidentele opbrengsten welke zijn ontstaan uit de afhandeling van het huisvestingsdossier.

Voorgesteld wordt om dit resultaat over 2016 te bestemmen als toevoeging aan de bestemmingsreserve Informatievoorziening ad € 398.882, als toevoeging aan de bestemmingsreserve Personeel en Organisatie ad € 280.000 en als toevoeging aan de bestemmingsreserve Transitie Fysieke Infrastructuur ad € 750.000.

Hiermee komt het resultaat na technische bestemming uit op € 6.019.691. Voorstel is om dit bedrag uit te keren aan de participanten. De verwerking van dit voorstel zal plaatsvinden in de jaarrekening 2017.

Het Dagelijks Bestuur, 12 april 2017

Voorzitter

R.A. Janssen

Secretaris

R.M. Thé

Het algemeen bestuur van de DCMR Milieudienst Rijnmond,

Gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur,

Gelet op artikel 29 van de Gemeenschappelijke regeling DCMR Milieudienst Rijnmond;

BESLUIT:

vast te stellen het Jaarverslag en Jaarrekening 2016.

DCMR Milieudienst Rijnmond,

Schiedam, 5 juli 2017.

De voorzitter,

De secretaris,

R.A. Janssen

R.M. Thé

1.2 Leeswijzer

Het eerste deel van dit document bevat het jaarverslag. Daarin leest u waar de DCMR in 2016 aan gewerkt heeft. Het bestaat uit de volgende onderdelen:

- Programma Bedrijven;
- Programma Gebieden;
- Productie;
- Financieel jaarresultaat DCMR;
- Paragrafen.

Het tweede deel van dit document bevat de jaarrekening. In dit gedeelte leest u hoe de financiële situatie van de DCMR in 2016 was. De jaarrekening bestaat uit de volgende onderdelen:

- Balans;
- Overzicht baten en lasten;
- Toelichting.

Deel 1: Jaarverslag

2 Bedrijven en gebieden

2.1 Programma's

De DCMR werkt aan een veilig en leefbaar Rijnmondgebied. De DCMR voert hiertoe bedrijfs- en gebiedsgerichte taken uit binnen respectievelijk de programma's bedrijven en gebieden. De bedrijfsgerichte taken bestaan uit vergunningverlening, toezicht en handhaving bij ruim 26.000 bedrijven in het Rijnmondgebied. De gebiedsgerichte taken bestaan uit advisering bij ruimtelijke ordening en bij projecten op het gebied van, onder meer, lucht, bodem en geluid.

Dit werk voert de DCMR uit in opdracht van vijftien gemeenten en de provincie Zuid-Holland. Met elke participant legt de DCMR in een werkplan vast wat de inzet en prioriteiten zijn en waarover verantwoording wordt afgelegd. Zowel de kwalitatieve, als de kwantitatieve verantwoording binnen de programma's bedrijven en gebieden over 2016 is in de navolgende hoofdstukken weergegeven.

2.2 Meerjarenprogramma VTH

De kwalitatieve verantwoording binnen het programma gebieden wil de DCMR over het jaar 2017 verder professionaliseren door te rapporteren over de voortgang van lange termijn doelstellingen uit het meerjarenprogramma 2017 - 2020 (MJP). Dit MJP is eind 2016 samen met de participanten opgesteld en verbindt kwalitatieve doelstellingen op milieuthema's met de uitvoering van de VTH taken in de periode 2017 - 2020. De DCMR geeft hiermee invulling aan de ambities van de participanten en de verplichtingen uit de nieuwe Wet VTH.

3 Programma Bedrijven

3.1 Wat waren we van plan?

Het programma Bedrijven bevat alle bedrijfsgerichte taken die de DCMR uitvoert. Dit zijn vergunningverlening, toezicht en handhaving van onder meer de Wabo, het Activiteitenbesluit, Bodemwet- en regelgeving, Luchtvaartwet- en regelgeving, de Provinciale milieuverordening en de Ontgrondingenwet. Het VTH uitvoeringsplan 2014 - 2017 en het DCMR Verbeterprogramma VTH geven uitvoering aan het beleid van de participanten voor het programma Bedrijven. Speerpunten hierin voor 2016 waren:

- Het verhogen van de milieukwaliteit en externe veiligheid door uitvoering van VTH-taken op hoog niveau;
- Optimale dienstverlening en efficiënte uitvoering Wabo;
- Het stellen van prioriteiten bij vergunningverlening;
- Het systematisch werken aan naleving binnen bedrijfsbranches;
- Het planmatig en risicogestuurd uitvoeren van toezicht;
- Versterking Brzo;
- Consequente handhaving;
- Het moderniseren van milieubeleid door vernieuwing van het instrumentarium VTH;
- De bevolking in begrijpelijke taal informeren over de uitvoering van de VTH-taken.

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de in 2016 uitgevoerde werkzaamheden in het kader van deze speerpunten (3.2) en de werkzaamheden binnen enkele externe projecten (3.3). Tot slot wordt aangegeven wat deze werkzaamheden gekost hebben.

3.2 Wat hebben we gedaan?

Binnen de speerpunten van het programma gebieden zijn de volgende werkzaamheden verricht:

1. Kwaliteitscriteria VTH

Om de VTH-taken op hoog niveau te blijven uitvoeren, heeft de DCMR in 2016 opnieuw een zelfevaluatie van de kwaliteitscriteria VTH uitgevoerd. In 2013 voerde de DCMR al een dergelijke zelfevaluatie uit. De focus bij de zelfevaluatie 2016 lag op die aspecten waarbij in 2013 was geconstateerd dat verbeteringen mogelijk waren. Conclusie is dat er na 2013 al veel verbeteringen zijn uitgevoerd, zoals het voldoen aan de opleidingseisen en het professionaliseren van de planningscyclus.

2. Naleving binnen branches

De DCMR bewaakt en bevordert naleving bij bedrijven door een informatie- en risicogestuurde aanpak per brache op te stellen. De aanpak is gericht op branches omdat dit een impuls geeft aan de kennis van de bedrijven. Dit uit zich in verbeterd zicht op de overeenkomsten en verschillen tussen vergelijkbare bedrijven, de koplopers en de aandachtsbedrijven binnen de branche, de nalevingsproblematiek, de oorzaken daarvan en de te beïnvloeden externe stakeholders. In 2016 heeft de DCMR daarom voor 41 branches een plan opgesteld waarin op hoofdlijnen de risico's, doelgroepanalyse en aanpak zijn beschreven voor de komende vier jaar. Bedrijfsbranches bij de DCMR zijn onder meer horeca- en sportinrichtingen, tank op- en overslagbedrijven (natte bulk), raffinaderijen, tankstations, glastuinbouw, en metaalbewerking.

3. Toezicht op basis van risico's en nalevingsprestaties

De bovengenoemde brancheplannen bevatten een risico- en doelgroepanalyse om inzicht te verkrijgen in de relevante problematiek binnen de branche. Inspecties konden zo gericht worden ingezet op het bewaken en bevorderen van naleving om de grootste milieuwinst te kunnen boeken. Dit is ook nadrukkelijk een doelstelling die in het Verbeterprogramma VTH werd beschreven. De aanpak in de plannen is gericht op het treffen van die maatregelen die het meeste effect hebben. Er wordt gebruik

gemaakt van een doordachte mix van toezichtinstrumenten waarbij wordt geleerd van het effect van eerder ingezette instrumenten en het effect van eerdere toezichtacties op het naleefgedrag. Uit deze analyse kan een keuze voortkomen voor de inzet van van een ander instrument dan het traditionele bedrijfsbezoek.

Ter illustratie van deze aanpak:

- Uitvloeisel daarvan is onder meer dat de DCMR in 2016 opvolging heeft gegeven aan de in 2015 uitgevoerde doelgroepanalyse onder de autodemontagebedrijven. Uit deze analyse bleek dat een informatiebijeenkomst over de geldende regelgeving meerwaarde biedt om naleving te bevorderen. Een belangrijke reden voor niet naleven bleek immers het niet kennen van de regels en/of hoe deze regels toe te passen. In 2016 is dan ook een bijeenkomst georganiseerd, waarin de ondernemers zijn bijgepraat over de laatste wettelijke ontwikkelingen, de sanctiestrategie, de meest voorkomende overtredingen en hoe die te voorkomen.
- Ook is de FLIR-camera ingezet om de goede werking van het dampretoursysteem bij tankstations te inspecteren. Binnen deze branche is ook gewerkt met een digitaal installatieboek, waarmee informatie van de tankstations (zoals keuringsinformatie) voorafgaande aan de inspectie digitaal beschikbaar kwam. Alle aandacht tijdens een inspectie op een tankstation kon daardoor gericht worden op de fysieke aspecten. Wederom is de E-nose ingezet om geuroverlast bij horecagelegenheden te kunnen vaststellen. Daarnaast zijn garagebedrijven, veehouderijen en sportverenigingen voorafgaande aan de inspecties geïnformeerd over de meest voorkomende overtredingen en/of over de werking van de voorschriften om de eigen verantwoordelijkheid te stimuleren.

4. Versterking Brzo

Alle Brzo-bedrijven hebben tenminste één Brzo-inspectie gehad in 2016. Daarbij is een aantal van deze bedrijven onverwachts geïnspecteerd buiten de reguliere kantoortijden, zijn de kritische veiligheidsvoorzieningen uit de QRA geïnspecteerd of heeft een onderzoek naar de veiligheidscultuur plaatsgevonden.

Eenduidige uitvoering van VTH-taken bij de complexe Brzo-bedrijven in de regio Zuid-Holland / Zeeland is verder versterkt. De bevoegd gezag rol voor de Brzo- en Rie 4-bedrijven is per 1 januari 2016 volledig overgegaan van gemeente naar provincie en de taken die de omgevingsdiensten Mid- en West-Holland in ondermandaat voor de DCMR uitvoerden zijn per 1 januari 2016 volledig ondergebracht bij de DCMR. Ook is de samenwerking binnen de Brzo-regio Zuid-Holland/Zeealand versterkt doordat de directeur van de DCMR maandelijks met de verantwoordelijke gedeputeerden van de provincie Zeeland overlegt.

De medewerkers die VTH-taken bij Brzo-bedrijven uitvoeren moeten aan landelijke kwaliteitscriteria voldoen. In 2016 is per medewerker geïnventariseerd waar eventuele hiaten in opleiding en kennis zijn en is een opleidingstraject gestart dat in 2017 zal worden afgerond. Veel medewerkers zijn hierdoor bijgeschoold in onderwerpen als procesveiligheid en procestechiek. Medewerkers die voldoen aan deze hoge criteria worden ingeschreven in een landelijk register. Met dit traject voldoet de DCMR aan de landelijke kwaliteitscriteria.

De Onderzoeksraad voor Veiligheid is in 2016 gestart met een onderzoek naar de opvolging van de aanbevelingen uit het onderzoek in 2013 uitgevoerde onderzoek naar de veiligheidssituatie bij Odfjell. Inmiddels is het onderzoek afgerond en gepubliceerd.

5. Consequent toepassen sanctiestrategie

Wanneer ondernemers de regelgeving niet naleven, kiest de DCMR voor een proportionele bestuurs- en/of strafrechtelijke interventie op basis van een strikte toepassing van de sanctiestrategie. De strikte toepassing van de sanctiestrategie wordt geborgd door in geval van overtredingen een advies van de inspecteur, coördinator en jurist te vragen in de zogenaamde handhavingsdriehoek.

In 2016 is er een audit uitgevoerd op de opvolging van de nalevingsstrategie over eind 2015. Conclusie was dat de sanctiestrategie goed wordt gevolgd. Ook hebben juristen en Boa's in 2016 voor elke bedrijfsbranche een op maat gesneden aanpak voor de meest voorkomende overtredingen opgesteld. Deze aanpak wordt in 2017 uitgevoerd.

6. Vergunningverlening 2.0

In 2016 is onverkort ingezet op een actueel vergunningenbestand. Daartoe is het actualisatieprogramma in uitvoering genomen. In 2014 zijn overzichten gemaakt van vigerende vergunningen per bedrijf. Met de komst van een nieuw zaakstelsel (Rudis) zijn in 2016 extra inspanningen nodig geweest om deze overzichten te kunnen blijven genereren. De wens is om een stap verder te gaan en per bedrijf een register te maken van alle vigerende voorschriften uit de vergunning en de algemene regels van het Activiteitenbesluit. Hiertoe is het project vergunningverlening 2.0 opgezet, dat betrekking heeft op de Zuid-Hollandse BRZO en RIE 4 bedrijven. Met IenM en de provincie Zuid-Holland is gesproken over de wijze waarop het project uitgevoerd dient te worden. In 2017 wordt hieraan een vervolg gegeven.

7. Publiceren inspectieverslagen, CIN meldingen en handhavingsbeschikkingen

De bevolking is geïnformeerd over de uitvoering van de VTH-taken door publicatie van VTH-informatie op internet. Zo is de DCMR gestart met de publicatie van alle handhavingsbeschikkingen van bedrijven die moeten voldoen aan de BRZO en/of categorie vier van de Richtlijn Industriële Emissies (RIE4). Ook publiceert de DCMR inspectieverslagen. Het aantal publieksvriendelijke samenvattingen van inspectieverslagen op www.BRZOplus.nl is op dit moment meer dan 260, waarvan er 135 uit de regio Zuid-Holland/Zeeland komen. Voor de provincie Zuid-Holland is nu voor het tweede jaar een monitor gemaakt van de resultaten van de inspecties.

3.3 Externe projecten

Binnen het programma Bedrijven is onder meer aan de volgende projecten gewerkt:

1. Impulsprogramma OmgevingsVeiligheid (IOV), deelprogramma 1

Ook in 2016 heeft de DCMR een subsidiebedrag van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu ontvangen. Uit deze subsidie is onder andere het landelijk coördinatiepunt voor de Brzo-OD's gefinancierd. Het coördinatiepunt zorgt voor afstemming tussen de zes Brzo-OD's in Nederland op een zodanige wijze dat we 'samenwerken alsof er sprake is van één organisatie'. Daartoe voert de DCMR onder meer het secretariaat voor de overleggen van de Brzo-Omgevingsdienst, de directeuren, het management en het projectteam.

Speciale aandacht in 2016 verdiende het ontwikkelen en daarna beheren van een digitaal platform dat de samenwerking van de Brzo-OD's ondersteunt; het Brzoweb. Op dit platform worden vergaderstukken uitgewisseld en hebben de project- en werkgroepen de mogelijkheid om een administratie op te zetten. Het platform biedt tevens de mogelijkheid voor het uitwisselen van nieuws, kennisdocumenten en werkdocumenten die nodig zijn voor de uitvoering van de VTH-taken. Ook het delen van contactgegevens door de medewerkers ter bevordering van het delen van expertise is een handig hulpmiddel.

Ook in het kader van communicatie is veel werk verzet. Zo is in 2016 een gezamenlijk persprotocol ontwikkeld dat gebruikt wordt bij persvragen die alle Brzo-OD's raken of kunnen raken. Tevens is in november gestart met de ontwikkeling van een aantal communicatieproducten, zoals een uitvouwbare folder (Z-card) met informatie over alle Brzo-OD's, diverse infographics en een Brzo-film.

In totaliteit is voor deelprogramma 1 in 2016 € 926.694 (incl. BTW) gerealiseerd. Dit is ca. 87% van de toegekende subsidie.

2. Samenwerkingsknooppunt Handhaving (SKP)

De werkzaamheden in het kader van het SKP zijn gericht op samenwerking in, en innovatie op, het gebied van inspectie en handhaving. In 2015 is ingezet op informatie-uitwisseling tussen de inspectiediensten ten behoeve van effectief en risicogericht inspecteren in de regio. Concreet heeft dit geleid tot ingebruikname van het systeem 'inspectieview milieu'. Met ingebruikname van dit systeem werd het mogelijk om informatie-uitwisseling tussen inspectiepartners geautomatiseerd te laten plaatsvinden. In 2016 is gewerkt aan de optimalisatie van dit systeem, onder meer door het te vullen met gegevens van de inspectiediensten.

3. Meldkamer

Aan het project Meldkamer leveren alle participanten een vaste financiële bijdrage. Middels het Project Meldkamer levert de meldkamer binnen het bureau Meldkamer en Analyse een telefoonwachtfunctie die 24 uur per dag, 7 dagen per week bereikbaar is. Deze telefoonwacht is beschikbaar voor het aannemen van klachten van bewoners en meldingen van bedrijven over (mogelijke) milieuhinder. De meldkamer kan het milieupiket inschakelen om klachten en meldingen te laten onderzoeken. De financiering van de meldkamer kent een tekort dat nu gedekt wordt uit de exploitatie. In overleg met de participanten wordt een voorstel voorbereid om te komen tot een kostendekkende financieringsvorm.

3.4 Wat heeft het gekost?

In tabel 1 is weergegeven welke kosten met het programma Bedrijven waren gemoeid in 2016, in relatie tot de primaire en definitieve begroting 2016¹. De begroting en realisatie is een saldo van werkplannen en externe projecten

Tabel 1:

(x € 1.000)	Primaire Begroting 2016	Definitieve begroting 2016	Realisatie 2016
Programma Bedrijven	€ 31.875	€ 34.548	€ 34.669

Toelichting

Aan de hand van de diverse accounts wordt ingegaan op de verschillen tussen begroting en realisatie. De belangrijkste afwijkingen zijn onder tabel 2 toegelicht.

Tabel 2:

Programma Bedrijven (x € 1.000)	Primaire Begroting 2016	Definitieve begroting 2016	Realisatie 2016	Vershil
Account PZH	€ 13.886	€ 16.414	€ 16.403	€ 11
Account RDAM	€ 9.978	€ 9.520	€ 9.172	€ 348
Account REGIO	€ 7.463	€ 7.265	€ 7.202	€ 63
Account externe projecten	€ 548	€ 1.350	€ 1.893	- € 543
Totaal	€ 31.875	€ 34.548	€ 34.669	- € 121

Voor het totale programma Bedrijven wijkt de realisatie 0,4% van de definitieve begroting.. Op accountniveau zijn er wel duidelijkere verschillen. Bij het account PZH is enerzijds sprake van hogere inzet voor de primaire VTH-taken. Anderzijds is er sprake van een nagenoeg even hoge onderbesteding op de overige VTH taken, handhavingstaken en lagere kosten voor de inkoop van BRIKS adviezen.

¹ De primaire begroting is vastgesteld in het AB van 9 juli 2015. In de loop van 2016 zijn er diverse aanpassingen op deze primaire begroting geweest. Deze zijn vertaald binnen een 1^e begrotingswijziging 2016, die op 7 juli 2016 door het AB is vastgesteld.

Bij het account RDAM is er sprake van een onderbesteding welke vooral het gevolg is van een lager benodigde inzet voor reguleren, juridische taken en overige VTH taken. De inzet voor WABO toezicht is wel conform planning gerealiseerd. Op het account REGIO is de onderbesteding vooral het gevolg van lagere inzet voor reguleren en overige VTH taken. De afwijking op het account externe projecten is ontstaan omdat er uiteindelijk meer projecten binnen het programma Bedrijven zijn uitgevoerd dan begroot.

4 Programma Gebieden

4.1 Wat waren we van plan?

Het Rijnmondgebied kent een forse milieubelasting en een grote ruimtedruk. Wonen, werken, recreëren en transport, alles gebeurt op een relatief kleine oppervlakte. De uitdaging voor het programma Gebieden is om een duurzame ontwikkeling te realiseren, door deze functies op een verantwoorde manier mogelijk te maken in combinatie met verbetering van de leefomgevingskwaliteit. Veel van de maatschappelijke doelen op dit vlak krijgen hun beslag via ontwikkelingsprocessen en ruimtelijke planvorming of een aanpak op een specifiek milieuthema dat een gebiedsgerichte insteek heeft (en dus niet bedrijfs- of branchespecifiek zijn). Het programma gebieden heeft hierop betrekking en kende in 2016 de volgende speerpunten:

- Het bijdragen aan ruimtelijke ontwikkeling;
- Beheersing externe veiligheid;
- Energie- en klimaatbeleid hoog op de agenda;
- Betere luchtkwaliteit;
- Het voorkomen van geluidhinder;
- Het verhelpen en voorkomen van bodemverontreiniging;
- Monitoring en verkenningen.

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de in 2016 uitgevoerde werkzaamheden in het kader van deze speerpunten (3.2) en de werkzaamheden binnen enkele externe projecten (3.3). Tot slot wordt aangegeven wat deze werkzaamheden gekost hebben.

4.2 Wat hebben we gedaan?

Binnen de speerpunten van het programma gebieden zijn de volgende werkzaamheden verricht:

1. Bijdragen aan ruimtelijke ontwikkeling

In 2016 heeft de DCMR geadviseerd in ruimtelijke planvorming, zoals bestemmingsplannen. Centraal hierbij stond de aandacht voor duurzaamheid en verbetering van de milieuruimte. Tijdigheid van de advisering was een speerpunt. In de meeste gevallen is dan ook binnen vier weken na de registratie van de aanvraag advies uitgebracht. Ter voorbereiding op de Omgevingswet is gewerkt aan een verkenning van de op te stellen omgevingsvisies en omgevingsplannen. Daartoe neemt de DCMR deel aan pilot-projecten van participanten.

2. Beheersing externe veiligheid

De DCMR heeft gewerkt aan het structureel meenemen van externe veiligheid in ruimtelijke planvorming. Ook is gewerkt aan risicocommunicatie. In 2016 is bijvoorbeeld in samenwerking met de VRR voorlichting gestart richting 70 scholen over verbetering van hun calamiteitenplan. Daarnaast is input gegeven voor de ontwikkeling van de Omgevingswet.

3. Energie- en klimaatbeleid hoog op agenda

Op het gebied van energie en klimaat zijn in 2016 de volgende activiteiten ontplooid:

- Voor het Deltaplan Energie-Infrastructuur (DEI), dat het transport van restwarmte, stoom en CO₂ vanuit de industrie naar de gebouwde omgeving, glastuinbouw en andere bedrijven omvat, is bepaald hoeveel energiebesparing daardoor ontstaat en welke CO₂-reductie zodoende gerealiseerd wordt.
- Voor de Provincie Zuid-Holland is een energiemonitor opgesteld met daarin een actueel beeld van de CO₂-emissies, de uitstoot van overige broeikasgassen, het energiegebruik en het aandeel hernieuwbare energiegebruik. Ook is de CO₂-monitor voor Rotterdam opgesteld.

- Benutting van restwarmte en hernieuwbare energie zijn onderliggende doelen van het in kaart brengen van de warmtehuishouding van gemeenten in Zuid-Holland in het project Warmte Koude Atlas. Dit project is in 2016 afgerond.
- Met 36 provinciale bedrijven en 14 gemeentelijke bedrijven die deelnemen aan het meerjarenafspraken energie-efficiëntie convenant (MJA3) is een startgesprek gevoerd voor het opstellen van nieuwe energieplannen voor de komende vier jaar.

4. Betere luchtkwaliteit

De luchtkwaliteit is de afgelopen jaren flink verbeterd. Doordat vrijwel overal aan de grenswaarden wordt voldaan, worden luchtkwaliteitsdoelen steeds vaker in gezondheidstermen geformuleerd. In lijn met deze ontwikkeling is in 2016 het volgende gerealiseerd:

- Met het RIVM is in 2016, na een kleinere pilot in Rotterdam, een overeenkomst gesloten om de door hen ontwikkelde integrale milieugezondheidindicator op grotere schaal in Rijnmond te testen en verder te ontwikkelen.
- Voor VOS-emissies is een meetcampagne uitgevoerd om enerzijds een actuele situatie te bepalen en anderzijds te kijken of er een trend in de uitstoot waarneembaar is. De resultaten worden in de loop van 2017 verwacht.
- Voor ultrafijnstofmonitoring is een opzet gemaakt en wordt een instrument aangeschaft. Dit moet in 2017 tot operationele metingen leiden.

5. Voorkomen van geluidhinder

In 2016 heeft de DCMR door advisering in, onder meer, vergunningprocedures de mogelijkheden aangegeven om stillere technieken toe te passen. Ook is de DCMR betrokken geweest bij het opstellen van actieplannen voor enkele participanten. De actieplannen geluid bevatten maatregelen om omgevingslawaai te beperken en zo nodig te voorkomen. Daarnaast is in het afgelopen jaar input gegeven voor de ontwikkeling van de Omgevingswet.

6. Verhelpen en voorkomen bodemverontreiniging

In 2016 is gewerkt aan het behalen van de doelstellingen uit het Convenant Bodem en Ondergrond 2016-2020. Een van de doelen uit het convenant is dat de werkvoorraad van de spoedlocaties in beeld moet zijn en dat alle spoedlocaties met humaan risico in 2015 moeten zijn gesaneerd of beheerst. Voor de locaties met een puntbronverontreiniging is dit nagenoeg het geval. Voor de diffuus voorkomende verontreinigingen is dit nog niet het geval. In 2016 is ook begonnen met een verkenning om de bodemopgave aan de maatschappelijke opgaven van gemeenten en provincie te koppelen, mede in het licht van de Omgevingswet.

7. Monitoring en verkenning

De DCMR heeft in 2016 datarapportages opgesteld voor het Monitoring- en Evaluatieprogramma voor de Havenbestemmingsplannen (MEP HIC) en het Monitoring- en Evaluatieprogramma voor Maasvlak-2 (MEP MV2). Ook is gestart met het project Regionale Omgevingsinformatie. Dit project beoogt een kwaliteitsslag uit te voeren op het gegevensbeheer van de DCMR. Elementen uit het project zijn meer centrale aansturing van het gegevensbeheer van de DCMR, gebruik van gemeenschappelijke kwaliteitsstandaarden en meervoudig gebruik van data zoveel mogelijk stimuleren en faciliteren. Het project loopt door in 2017 en 2018. De in het kader van ROI beheerde gegevens worden bij verschillende producten van de DCMR gebruikt, zoals Wm- en RO-adviezen, vergunningprocedures en monitoringrapportages

4.3 Externe projecten

Naast de werkplannen zijn er binnen het programma Gebieden projecten uitgevoerd. De opdrachtgevers zijn vaak één of meerdere van de participanten. Hieronder zijn de projecten genoemd met een belangrijke maatschappelijke en/of financiële impact:

1. Bodemsanering: werkplan Spoed en Nazorg

Dit project betreft de inkoopkosten voor afhandeling van spoedlocaties, nazorglocaties en overige onderzoekslocaties in opdracht van de provincie Zuid-Holland. Werkzaamheden die in dit kader worden uitgevoerd betreffen onder andere voorbereiding op de toekomstige sanering van Het Oeverbos Lickebeart in Vlaardingen samen met Rijkswaterstaat en Staatsbosbeheer, het treffen van voorbereidingen op de toekomstige sanering van de Rottekade te Bergschenhoek in samenwerking met Rijkswaterstaat en het onderzoek naar afbraak in de Broekpolder te Vlaardingen. Ook de inkoop voor de sanering van het EMK-terrein te Krimpen aan den IJssel valt binnen dit project.

2. Project Mainportontwikkeling Rotterdam

In het kader van het project Mainportontwikkeling Rotterdam (PMR) heeft de Nederlandse overheid afspraken gemaakt met maatschappelijke partijen over de realisatie van de dubbeldoelstelling binnen dit project; versterking van de economie (door de aanleg van Maasvlakte 2) en verbetering van de leefomgevingskwaliteit in de Regio Rijnmond. Deze afspraken zijn vastgelegd in een convenant. De afspraken gaan over de aanleg van Maasvlakte 2 en de bijbehorende natuur- en leefbaarheidscompensatie.

3. Gemeentelijke Crisisbeheersing Extern

De DCMR heeft in 2016 verschillende werkzaamheden verricht in het kader van crisisbeheersing. Naast het gegeven dat de DCMR tijdens incidenten is vertegenwoordigd in het Regionaal Operationeel Team, het crisisteam van de Veiligheidsregio Rotterdam bij een Gecoördineerde Rampen en Incidentenbestrijding Procedure (GRIP), levert de DCMR chemisch adviseurs die adviseren over het bestrijden van incidenten met gevaarlijke stoffen. Deze chemisch adviseurs zijn in 2016 250 keer uitgerukt naar incidenten met gevaarlijke stoffen, waarvan 171 keer binnen de gemeente Rotterdam.

4. Impuls Omgevingsveiligheid, deelprogramma 4 Externe Veiligheid

IOV4 is een deelprogramma binnen Impuls Omgevingsveiligheid en valt onder dezelfde subsidieregeling als IOV1 BRZO. De regeling is bedoeld voor het borgen van een adequate en gecoördineerde uitvoering van de vergunningverlening, toezicht, handhaving en ruimtelijke ordening taken door omgevingsdiensten. Binnen het deelprogramma IOV4 zijn in 2016 onder meer de volgende activiteiten uitgevoerd; voorbereiding op nieuwe wetgeving, het project kleine kans groot effect en het opstellen van veiligheidsadviezen in ruimtelijke ordening.

In totaliteit is voor deelprogramma 4 in 2016 € 690.367 (incl. BTW) gerealiseerd door de DCMR. Dit is ca. 90% van de toegekende subsidie 2016.

5. Rotterdam Climate Initiative (RCI)

Binnen het Rotterdam Climate Initiative (RCI) werken de DCMR, het Havenbedrijf, Deltalinqs, en de gemeente Rotterdam samen aan een duurzame stad, haven en industrie. De doelstellingen van het RCI zijn schone lucht, meer groen, droge voeten, schonere energie tegen lagere kosten en meer banen in stad, haven en industrie. Binnen het RCI voert de DCMR ongeveer 20 projecten uit op het gebied van onder meer restwarmtegebruik, CO₂-afvang, -opslag en -hergebruik, biomassa/biobrandstoffen, energiebesparing bij het MKB en de industrie. Daarnaast geeft de DCMR advies aan de RCI-partners over onder andere stimuleringsprojecten in het MKB, de circulaire- en biobased economie, de effecten van energiematregelen en lobby bij het Rijk en de EU. Verder verzamelt de DCMR data die nodig zijn om de doelstellingen van het RCI te monitoren.

6. Kennis Centrum Geluid Geluidmetingen Maasvlakte

Het project geluidmeetnet Maasvlakte is een gezamenlijk project van de DCMR, het Havenbedrijf Rotterdam en de gemeente Westvoorne. Het doel van het project is om de geluidbronnen te vinden op de

Maasvlakte en deels in Europoort waar mensen in Westvoorne hinder van ondervinden. Om de meest bepalende geluidbronnen te kunnen lokaliseren is een innovatief geluidmeetnet ontwikkeld, bestaande uit 4 grote microfoonopstellingen in het havengebied, losse microfoons in zowel het havengebied als in Oostvoorne en enkele weerstations. Het geluidmeetnet is eind 2015 gerealiseerd. Vanaf 1 januari tot en met 31 december 2016 is continu geluid gemeten. Gedurende deze periode was een bewonerspanel actief. De panelleden luisterden mee en gaven de momenten aan waarop zij geluidhinder ervoeren. Op deze wijze is een koppeling te leggen tussen het objectief meetbare geluid door de microfoons en het subjectief waargenomen geluid. In 2017 wordt gerapporteerd over de resultaten.

7. Geluidadvisering evenementen Rotterdam

Op verzoek van de Directie Veiligheid van de Bestuursdienst Rotterdam geeft DCMR sinds 2002 advies over geluidaspecten bij evenementenvergunningen. De inzet richt zich op het opstellen van geluidvoorschriften en monitoring van geluidniveaus tijdens evenementen.

8. Het Informatiesysteem Industrielawaai (I2)

In 2016 is I2, het informatiesysteem Industrielawaai, vernieuwd. Met I2 wordt het geluid beheerd van gezondeerde industrieterreinen en van terreinen met een geluidafpraak. Daarmee zijn nieuwe functionaliteiten beschikbaar gekomen. Deze worden ingezet om een beter beheer van de geluidzones mogelijk te maken. Eind 2016 zijn, als onderdeel van het reguliere zonebeheer, visuele inspecties uitgevoerd bij een aantal industrieterreinen. Over de uitkomsten van deze inspecties wordt in 2017 geadviseerd.

9. Milieu Informatie Management (MiM)

Het programma Milieu Informatie Management is een samenwerking tussen gemeente Rotterdam, de provincie Zuid-Holland, het Havenbedrijf Rotterdam en de DCMR. Dit programma is gericht op het verbeteren van milieudata en -modellen die nodig zijn voor het beheer van de milieuruimte van de haven. Er zijn in 2016 verschillende producten opgeleverd ter verbetering van de milieudata, onder meer op het gebied van stikstofdepositie. Daarnaast is het gelukt om bodemdata uit te wisselen tussen het Havenbedrijf, de DCMR en de gemeente Rotterdam.

4.4 Wat heeft het gekost?

In tabel 3 is weergegeven welke kosten met het programma Gebieden waren gemoeid in 2016 in relatie tot de primaire en definitieve begroting 2016². De begroting en realisatie is een saldo van werkplannen en externe projecten

Tabel 3:

(x € 1.000)	Primaire Begroting 2016	Definitieve begroting 2016	Realisatie 2016
Programma Gebieden	€ 22.825	€ 22.430	€ 20.499

Toelichting

Aan de hand van de diverse accounts wordt ingegaan op de verschillen tussen begroting en realisatie. De belangrijkste afwijkingen worden onder tabel 4 toegelicht.

² De primaire begroting is vastgesteld in het AB van 9 juli 2015. In de loop van 2016 zijn er diverse aanpassingen op deze primaire begroting geweest. Deze zijn vertaald binnen een 1^e begrotingswijziging 2016, die op 7 juli 2016 door het AB is vastgesteld.

Tabel 4:

Programma Gebieden (x € 1.000)	Primaire Begroting 2016	Definitieve begroting 2016	Realisatie 2016	Vershil
Account PZH	€ 5.149	€ 5.515	€ 5.368	€ 146
Account RDAM	€ 7.836	€ 7.524	€ 7.149	€ 375
Account REGIO	€ 2.388	€ 2.424	€ 2.686	- € 262
Account externe projecten	€ 7.452	€ 6.967	€ 5.296	€ 1.671
Totaal	€ 22.825	€ 22.430	€ 20.499	€ 1.931

Voor het totale programma Gebieden wijkt de realisatie 8,6% af van de definitieve begroting. Deze afwijking wordt voor bijna 90% veroorzaakt door het account externe projecten, omdat er minder projecten zijn uitgevoerd dan verwacht en omdat voor een aantal projecten de omzet is achtergebleven bij de planning.

De onderbesteding op het account PZH is vooral veroorzaakt door minder inzet voor de clusters Luchtvaart, Externe Veiligheid, Beleidsadvisering en lagere materiële kosten cluster Lucht. Bij het account RDAM is de onderbesteding veroorzaakt door lagere inzet voor clusters Ruimtelijke Ontwikkeling, Beleidsadvisering en Externe Veiligheid. Bij het account REGIO is er sprake van een overbesteding onder andere door hogere inzet voor Ruimtelijke Ontwikkeling, Beleidsadvisering en Bodem-werkzaamheden.

5 Productie

5.1 Algemeen

In de hoofdstukken 3 en 4 is in kwalitatieve zin beschreven wat er binnen de programma's bedrijven en gebieden in 2016 is uitgevoerd. Dit hoofdstuk geeft daar de kwantitatieve cijfers bij. Hoeveel inspecties zijn er uitgevoerd en hoeveel vergunningen zijn er verleend? Dit vindt u in onderstaand hoofdstuk.

Rapportage over productieaantallen in het Jaarverslag van de DCMR was t/m jaarverslag 2015 gebaseerd op de ter zake relevante ICT-systemen als MIRR, Squit (Bodem) en GIR (BRZO-controles). Met de overgang gedurende 2016 naar het nieuwe systeem RUDIS is dit voor de DCMR de belangrijkste basis geworden om voor de daarin opgenomen zaken de productie te rapporteren.

Het systeem is in fasen in gebruik genomen. Daarbij waren de belangrijkste fasen de start met advies- en bodemproducten in maart 2016 en de start met de processen reguleren en inspectie/handhaving in mei 2016. Na de ingebruikname bleek het integraal en tijdig genereren van eenduidige productiecijfers niet gelijk mogelijk. Om desondanks betrouwbare gegevens in het Jaarverslag 2016 te kunnen opnemen zijn onvolkomenheden in de gegevens geïdentificeerd en waar nodig gecorrigeerd. Daarnaast is voor type producten waarvoor ook andere bronbestanden beschikbaar zijn de kwaliteit en volledigheid van de data beoordeeld. Op deze wijze kon een relatief eenduidige presentatie van productieaantallen in het Jaarverslag 2016 worden opgenomen.

Over het geheel genomen geldt dat de productie 2016 uit het Programma Bedrijven voor met name de processen reguleren, handhaving en toezicht op de grotere bedrijven redelijk op het voorziene niveau is gerealiseerd, maar dat preventieve en inventariserende controles bij de andere typen bedrijven lager liggen dan in 2015. Het lagere aantal preventieve controles komt enerzijds voort uit inhoudelijke overwegingen en anderzijds is dit het gevolg van veranderingen op organisatorisch en ICT-gebied. Inhoudelijk is in 2016 conform het Verbeterprogramma VTH sterker ingezet op een risicogerichte en branchegerichte aanpak van de toezichttaken, waarbij de kwalitatieve doelstelling van verbeterde naleving centraal staat. Vanuit deze benadering wordt in de uitvoering van toezicht niet uitsluitend vanuit de aantallen bedrijfsbezoeken gewerkt, maar ligt het accent sterker op het te realiseren doel: de verbeterde naleving in branches en bedrijven.

Daarnaast komt het lagere aantal inspecties voort uit organisatorische en ICT-veranderingen. Deels is dit het gevolg van de lage bezetting in het eerste half jaar van 2016. De bezetting is in de loop van 2016 weer op orde gebracht door een wervingsactie. In 2017 zal deze problematiek zich dan ook niet voordoen. Daarnaast is de lagere productie ook te relateren aan de overgang naar een nieuw zaakgericht ICT-systeem voor het primair proces: in het nieuwe systeem zijn deels andere keuzen gemaakt ten aanzien van de definiëring van het telmoment voor de afronding van zaken en producten. Voorts legde de invoering en het gebruik van het systeem een zodanig beslag op de capaciteit van de medewerkers, dat daarmee niet de volledige jaarproductie bij met name het proces toezicht op de minder risicovolle bedrijven in 2016 kon worden gerealiseerd.

5.2 Productie toezicht

Hoewel er ook andere instrumenten worden ingezet voor het houden van toezicht, zoals voorlichting en communicatie over regelgeving, vindt toezicht hoofdzakelijk plaats door het uitvoeren van inspecties. Door middel van het uitvoeren van inspecties wordt gecontroleerd of bedrijven hun werkzaamheden in overeenstemming met de milieuregelgeving uitvoeren. Er zijn verschillende soorten inspecties. Globaal zijn dit de volgende:

Opleveringscontrole

Inspectie ter oplevering van een nieuwe of gewijzigde vergunning.

Preventieve controle

Een controle op het bedrijf waarbij bepaalde bedrijfsonderdelen of milieuaspecten fysiek worden gecontroleerd. Deze inspecties worden gericht ingezet daar waar de risico's in de branches het grootst zijn.

Nacontrole

Een controle bij een bedrijf volgend op een eerdere preventieve controle waarbij overtredingen geconstateerd zijn. Tijdens de nacontrole wordt gezien of de overtredingen voortduren of inmiddels ongedaan gemaakt zijn.

Administratieve controle

Een administratieve controle is een controle waarbij bedrijfsdocumenten worden geïnspecteerd.

Klachten- / voorvalonderzoek

Inspectie om de bron en oorzaak van klachten of voorvallen te achterhalen.

Inventariserende controle

Inspectie waarbij de bedrijven of wijzigingen in de bedrijvigheid in een bepaald gebied worden geïnventariseerd.

Brzo-controle

Een inspectie bij een BRZO-inrichting wordt uitgevoerd om na te gaan of de inrichting voldoet aan de verplichtingen die voortvloeien uit het BRZO-1999 en daarmee verbonden regelgeving. Tijdens de VT inspectie worden de Wabo gerelateerde wetgeving opgepakt. De Brzo controles worden gezamenlijk met de VRR en met de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid (voormalige Arbeidsinspectie) uitgevoerd. De aard van de inspecties is systeemgericht en/of technisch.

Aantallen inspecties

In de tabellen 5a en 5b zijn de aantallen in 2016 uitgevoerde inspecties opgenomen. Ter vergelijking is de productie van 2016 afgezet tegen de productie van 2015. Ten aanzien van een aantal toezichtproducten is een daling te zien. De verklaring daarvoor is gegeven in paragraaf 5.1. Naast inhoudelijke overwegingen komt dit voort uit onvoldoende personele bezetting (waardoor minder productie kon worden gerealiseerd) en de introductie van een nieuw ICT-systeem (dat implementatie- en opleidings-tijd vergde).

De inhoudelijke verklaring van de daling van het aantal preventieve inspecties heeft betrekking op de veranderde strategie in de uitvoering van toezicht en handhaving. Deze strategie is gericht op het verbeteren van naleving door bedrijven, door een meer risicogerichte en branchegerichte benadering. Deze werkwijze brengt mee dat niet alleen preventieve controles worden ingezet, maar bijvoorbeeld ook informatiedeling als dit een effectiever instrument blijkt om naleving te bewerkstelligen. De daling van het aantal inventariserende controles komt doordat de prioriteit is gelegd bij het uitvoeren van zoveel mogelijk preventieve controles toen bleek dat niet alle achterstanden meer ingelopen konden worden.

Tabel 5a: Aantallen inspecties exclusief Brzo-inspecties

Inspectie	Totaal 2016	Totaal 2015
Opleveringscontroles	44	48
Preventieve controles	2.824	4.128
Nacontroles	1.327	1.903
Administratieve controles	5.086	5.060
Klachten /voorvalonderzoeken	1.748	1.852
Inventariserende controles	1.280	2.032

Tabel 5b: Aantal gecontroleerde Brzo-bedrijven

Inspectie	Totaal 2016	Totaal 2015
Brzo-inspectie preventief	112	106

Het aantal gecontroleerde Brzo-bedrijven is in 2016 gestegen ten opzichte van 2015. Dit is het gevolg van het gegeven dat de Brzo-bedrijven van gemeentelijk naar provinciaal bevoegd gezag zijn overgegaan en dat de DCMR per 2016 ook de Brzo-bedrijven van de omgevingsdiensten West- en Midden Holland controleert.

5.3 Productie handhaving

Handhaving bij bedrijven waar overtredingen zijn vastgesteld, vindt plaats op basis van de sanctiestrategie. De inzet van handhavingsmiddelen is afhankelijk van de zwaarte van de overtreding en de houding van de overtreder. De DCMR kent in de huidige situatie twee sanctiestrategieën: een strategie voor alle milieuovertredingen en een afzonderlijke voor Brzo-overtredingen³. Een bedrijf dat in overtreding is krijgt in de meeste gevallen een aanschrijving van de DCMR. Met een nacontrole wordt gecontroleerd of de overtreding ongedaan is gemaakt. Als de overtreding bij de nacontrole niet ongedaan is gemaakt kan een zienswijzebrief worden verzonden en een bestuursrechtelijke sanctie worden opgelegd. In sommige gevallen wordt, bijvoorbeeld gezien de ernst van de situatie, direct na de preventieve controle een sanctie opgelegd. Bij ernstige overtredingen wordt aanvullend op het bestuursrecht strafrecht ingezet. Met de bestuurlijke strafbeschikking (BSB-m), is lik-op-stuk-handhaving door de DCMR mogelijk.

In de tabellen 6a, 6b en 6c is het aantal sancties opgenomen. Ter vergelijking is de productie van 2016 afgezet tegen de productie van 2015. In totaal zijn er meer sancties opgelegd dan in 2015, vooral door meer strafrechtelijke sancties.

Tabel 6a: Overtredingen, (na)controles en sancties inclusief Brzo.

Handhaving	Totaal 2016	Totaal 2015
Bestuursrechtelijke sancties	102	124
Strafrechtelijke sancties	108	75

Tabel 6b: Aantallen bestuursrechtelijke producten uitgesplitst

Bestuursrechtelijke sancties	Totaal 2016	Totaal 2015
Last onder dwangsom	98	124
Bestuursdwangbeschikking	0	0
Bestuursrechtelijke maatregelen geluid	4	0

Tabel 6c: Aantallen strafrechtelijke producten uitgesplitst

Strafrechtelijke sancties	Totaal 2016	Totaal 2015
Proces verbaal	50	41
Proces verbaal CJIB	27	
Bestuurlijke strafbeschikking milieu	31	34

Ten opzichte 2015 is het aantal strafrechtelijke onderzoeken dat heeft geleid tot een eindproduct gestegen. De toename van het aantal eindproducten is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan

³ Voor de Brzo-overtredingen is in de landelijke overlegstructuur tussen de inspectiepartners (Brzo+) een landelijke handhavingstrategie ontwikkeld. De handhavingstrategie geldt voor Brzo-overtredingen en maakt uniform optreden van de drie Brzo-bevoegde gezagen (Wabo, Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Veiligheidsregio's) mogelijk.

stringentere toepassing van de sanctiestrategie vanuit de inspectiebureaus en de wijze waarop de strafrechtelijke taak thans als een zelfstandige eenheid in de organisatie met medewerkers die louter deze werkzaamheden verrichten is geïmplementeerd.

In 2016 werd 40 % van het aantal strafrechtelijke onderzoeken afgedaan met een Bestuurlijke strafbeschikking milieu (bsb-m). Ten opzichte van voorgaande jaren is dit een afname. Zaken die worden aangedragen voor een strafrechtelijk onderzoek worden eerst getoetst op een 'bsb-m mogelijkheid'. In de praktijk bleken vaak contra-indicaties van toepassing waardoor het uitvaardigen van een bsb-m niet tot de mogelijkheden behoorde.

5.4 Productie meldkamer

De DCMR ontvangt via de meldkamer 24 uur per dag klachten en bedrijfsmeldingen van bewoners en bedrijven uit het DCMR-werkgebied. De bedrijfsmeldingen gaan over incidenten of voorgenomen risicovolle activiteiten. De toezichthouders van de DCMR bekijken deze klachten en meldingen. Ze kunnen leiden tot voorvalonderzoeken.

In de tabellen 7a, 7b en 7c zijn respectievelijk de aantallen klachten en meldingen in 2016, de aantallen milieuklachten van bewoners naar onderwerp, en de aantallen bedrijfsmeldingen naar onderwerp weergegeven. Dit, wederom afgezet tegen de aantallen uit 2015.

Tabel 7a: Overzicht klachten en meldingen

Klachten en meldingen	Totaal 2016	Totaal 2015
Klachten DCMR-gebied	30.200	23.067
CIN-meldingen	318	366
Bedrijfsmeldingen	5.931	6.079
Klachten en bedrijfsmeldingen omgevingsdiensten Zuid-Holland	3.461	2.704
Totaal	39.910	32.216

Tabel 7b: Milieuklachten van bewoners

Milieuklachten bewoners	Totaal 2016	Totaal 2015
Lawaai *	10.631	10.682
Vliegverkeer	13.824	7.392
Stank	4.880	4.238
Stof	134	150
Overig	731	605
Totaal aantal klachten	30.200	23.067

In totaal zijn in 2016 bij de meldkamer van de DCMR 30.200 klachten ingediend. Vergeleken met het aantal klachten van het jaar 2015 is dat een toename van 7.133 klachten. De oorzaak ligt met name in het aantal meldingen over vliegveld Rotterdam The Hague Airport en klachten over vliegverkeer. In

2016 werden er 13.824 meldingen gedaan, terwijl het jaar daarvoor 7.392 over de luchtvaart bij DCMR binnenkwamen. Dat betekent dus 6.432 meer meldingen/klachten. Mogelijk houdt deze toename veroorzaakt met de uitbreidingsplannen van vliegveld RTHA.

Er was een toename van 642 klachten over stank. In 2016 werden 4880 klachten ingediend, terwijl het jaar daarvoor 4238 meldingen over stankoverlast bij de DCMR binnenkwamen. De grote industrie is weliswaar de grootste bron van geurklachten, maar over een langere termijn gezien neemt het aantal, dat aan de industriële activiteiten kan worden toegeschreven steeds verder af. Dat is het gevolg van het nemen van eigen verantwoordelijkheid door bedrijven, maar ook het resultaat van strikte handhaving bij enkele bedrijven die veel stank in de omgeving veroorzaakten. Naast de industrie dragen ook restaurants en schepen bij aan het aantal klachten. Dit aantal blijft echter relatief laag.

Het aantal geluidklachten bleef nagenoeg gelijk; 10.682 (2015) naar 10.631 (2016). Net als voorgaande jaren zijn de muzieklawaai in horecabranche en geluid vanaf (grootschalige) evenementen de belangrijke veroorzakers van overlast.

Daarnaast zijn veel klachten ingediend over scheepvaart en/of scheepvaartgerelateerde bedrijven. Vooral uit de omgeving van de Waalhaven (o.a. Heyplaat) en de havengebieden in Schiedam (o.a. omgeving Wilton- en Wilhelminahaven) kwamen relatief veel klachten binnen. Een deel van de geluidklachten heeft een onbekende veroorzaker, hiervan gaan meldingen van overlast over lage bromtonen of trillingen.

Tabel 7c: Aantal bedrijfs- en incidentenmeldingen

Bedrijfsmeldingen	Totaal 2016	Totaal 2015
Bedrijfsmeldingen onvoorzien	952	970
CIN melding brand	149	186
CIN melding groot incident	20	26
CIN melding klein incident	149	154
CIN melding oefen	177	164
Totaal aantal bedrijfsmeldingen	5.713	6.079

In 2016 ontving de DCMR meldkamer totaal 5.713 bedrijfs- meldingen waarvan 4.761 over voorziene activiteiten (bijv. onderhoud van installaties) en 952 over onvoorziene bedrijfsstoringen.

De meldkamer heeft het afgelopen jaar 318 CIN-meldingen (Centraal Incidenten Nummer) behandeld. Dit is een vermindering ten opzichte van 2015, toen er 366 CIN-meldingen bij de DCMR werden gedaan. De grotere bedrijven zijn verplicht om incidenten die effecten (bijv. geur- of geluidoverlast) kunnen hebben in de omgeving via het CIN-nummer te melden. Hulpdiensten kunnen op basis van een dergelijke melding snel reageren en het incident zo snel mogelijk behandelen. Het aantal CIN-meldingen is overigens geen graadmeter voor de (on)veiligheid in het Rijnmondgebied. De DCMR stimuleert bedrijven om een transparante bedrijfsvoering te hanteren en actief te melden. Het niet melden van een incident wordt een CIN-plichtig bedrijf zwaar aangerekend. CIN-meldingen worden, met een korte toelichting, gepubliceerd op www.rijnmondveilig.nl.

5.5 Productie reguleren

De DCMR beschermt de leefomgeving door binnen de wettelijke kaders activiteiten van bedrijven te reguleren en door de effecten van de activiteiten inzichtelijk te maken. De afspraken met de bedrijven worden vastgelegd in voorschriften van de milieuvergunning en in voorschriften onder het Activiteiten-

besluit. Binnen de wettelijke kaders worden strikte eisen gesteld aan bedrijven. Bedrijven moeten voldoen aan de best beschikbare technieken en moeten de milieubelasting zoveel mogelijk beperken.

Om te bepalen aan welke eisen bedrijven op de langere termijn moeten voldoen, zijn branchevisies ontwikkeld. Hierin staan milieudoelen die vertaald worden naar vergunningen. Het actualisatieprogramma vergunningen geeft aan welke vergunningen risicogericht worden geactualiseerd. De prioritaire thema's zijn externe veiligheid, emissies van NOx, fijn stof, MVP-stoffen en stookinstallaties. Voor IPPC-installaties vindt actualisatie van de vergunning plaats binnen vier jaar na wijziging van BREF's. Voor bedrijven die meldingsplichtig worden vanwege de 4e tranche activiteitenbesluit wordt bekeken of binnen een periode van drie jaar maatwerkvoorschriften opgesteld moeten worden.

In tabel 8 is te zien wat voor soort en hoeveel producten in 2016 gerealiseerd zijn. De resultaten over 2015 zijn ook opgenomen.

Tabel 8: Aantallen producten reguleren

Reguleren	Totaal 2016	Totaal 2015
Wabo uitgebreide procedure (inclusief ambtshalve wijzigingen)	84	138
Wabo reguliere procedure	130	156
Totaal vergunningen	214	306
Meldingen 8.40	566	734
Maatwerkvoorschriften	117	154
Actualisatietoetsen	68	34
Overige reguleren producten	453	477

De aantallen producten 'Wabo uitgebreide procedure' en 'Wabo reguliere procedure' in 2016 vallen lager uit dan in 2015. Dit houdt verband met de wijze van tellen in het nieuwe zaakstelsel, waarbij alleen zaken meetellen die volledig zijn afgerond. Dat wil zeggen dat alle digitale procedurestappen zijn afgehandeld. Indien, net als voorheen, ook zaken worden meegeteld waarvoor in 2016 feitelijk een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht is genomen dan komt het totale aantal producten voor 'Wabo uitgebreide procedure' in 2016 uit op 112 en voor 'Wabo reguliere procedure' op 175.

5.6 Productie Bodem

De DCMR voert voor de provincie Zuid-Holland en gemeente Rotterdam de regiefunctie in het kader van de Wet bodembescherming uit. De DCMR houdt de bodemkwaliteit in Rijnmond in de gaten, bepaalt of nadere acties nodig zijn en voert deze zo nodig uit. Daarnaast voert de DCMR de bodemtaak voor de provincie Zuid Holland en de gemeente Rotterdam uit.

In tabel 9 is te zien wat voor soort en hoeveel producten in 2016 op het onderwerp bodem gerealiseerd zijn.

Tabel 9: Aantallen producten Bodem

Bodem	Totaal 2016
Beschikkingen	337
Inspecties wbb / bbk	551
Behandeling meldingen	1.114

Beoordeling rapportages	289
Coördinatie bodemsanering	31
Totaal aantal producten	2.122

6 Financieel Jaarresultaat DCMR

6.1 Financiële resultaten

In dit hoofdstuk wordt een toelichting gegeven op het financiële jaarresultaat over 2016 en de doorwerking in de komende jaren.

Tabel 10 toont de financiële resultaten van de DCMR. In 2016 is een positief resultaat behaald van € 7.448.573. Ter vergelijking worden de resultaten over 2016 afgezet tegen de in 2015 behaalde financiële resultaten.

Tabel 10: Financieel resultaat 2016

V&W DCMR	Jaarrekening 2016	Jaarrekening 2015	Vershil 2016 - 2015
omschrijving	bedrag in €	bedrag in €	bedrag in €
Personeelskosten	37.448.683	37.582.901	-134.218
Inhuur personeel & diensten derden	7.164.030	5.697.116	1.466.914
Totale personeelsgerelateerde kosten	44.612.713	43.280.017	1.332.696
Afschrijvingskosten	2.450.217	852.809	1.597.408
Directe kosten overig	6.647.368	6.080.125	567.243
Projectkosten	4.785.211	5.751.367	-966.156
Totale materiële kosten	13.882.796	12.684.301	1.198.495
Totale directe kosten	58.495.509	55.964.318	2.531.191
Opbrengsten	55.333.799	55.704.866	-371.067
Overige opbrengsten	667.963	534.448	133.515
Totale opbrengsten	56.001.762	56.239.314	-237.552
Operationeel resultaat	-2.493.747	274.996	-2.768.743
Resultaat voorgaand boekjaar	-11.592	-27.785	16.193
Incidentele baten lopend boekjaar	8.279.691	0	8.279.691
Resultaat voor bestemming	5.774.352	247.211	5.527.141
Onttrekking bestemmingsreserve			
Informatievoorziening	864.710	910.925	-46.215
Productontwikkeling	20.238	71.148	-50.910
Personeel en Organisatie	482.366	194.608	287.758
Transitie Fysieke Infrastructuur	306.907	301.630	5.277
Resultaat na bestemming	7.448.573	1.725.522	5.723.051
Voorstel technische bestemming:			
Mutatie algemene reserve	0	0	0
Dotatie bestemmingsreserves:			
Informatievoorziening	-398.882	-750.000	351.118
Personeel en organisatie	-280.000	-400.000	120.000
Productontwikkeling	0	-575.522	575.522
Transitie Fysieke Infrastructuur	-750.000	0	-750.000
Resultaat na technische bestemming	6.019.691	0	6.019.691

In dit hoofdstuk wordt het resultaat kort toegelicht, voor meer gedetailleerde informatie over behaalde resultaten en de financiële positie wordt verwezen naar de jaarrekening. In de jaarrekening treft u het overzicht van baten en lasten aan. Dit is een andere weergave van de totstandkoming van hetzelfde financiële resultaat.

6.2 Hoofdpijnen verlies- en winstrekening

Op hoofdpijnen is hieronder een aantal elementen uit de verlies- en winstrekening toegelicht. Zowel de uitstroom als de instroom van personeel zijn in 2016 gestegen. Per saldo is de omvang van het eigen personeel in 2016 licht gestegen en bedraagt ultimo december 466 fulltime-equivalenten. De kosten van het eigen personeel zijn nagenoeg gelijk gebleven. De kostenstijging als gevolg van CAO-afspraken, premieaanpassingen en opleidingskosten worden per saldo geabsorbeerd doordat het ingestroomde personeel goedkoper is dan de uitgestroomde medewerkers. Om de geplande productie zo goed mogelijk te realiseren is naast het eigen personeel gebruikgemaakt van inhuurkrachten. Door de gestegen behoefte aan inzet van externen en marktontwikkelingen die zorgen voor hogere prijzen per uur zijn de kosten voor inhuur in 2016 fors gestegen.

De afschrijvingskosten zijn hoger dan in 2015. Structureel wordt dit veroorzaakt doordat in 2016 door nieuwe investering in automatisering de afschrijvingen daarop toenemen. Daarnaast is hier de incidentele afwaardering van € 1.510.000 vanuit het huisvestingsdossier verantwoord.

De materiële kosten op projecten zijn volledig declarabel en hebben dus een gelijke invloed op de opbrengsten, en daardoor geen effect op het resultaat.

De opbrengsten zijn iets lager dan in 2015. De overige opbrengsten betreffen onder andere verhuur van de tweede verdieping van het huidige kantoorpand en enkele detacheringen. In 2016 zijn voor een beperkt bedrag opbrengsten uit eerdere jaren verantwoord, ultimo 2015 was het nog uiterst onzeker of deze zouden kunnen worden gerealiseerd. Ook waren er nog onvoorziene kosten uit voorgaande jaren.

6.3 Overzicht van kasstromen in 2016

In tabel 11 is het overzicht van kasstromen in 2016 van de DCMR opgenomen. Dit is een overzicht van de feitelijke geldstromen die binnen de DCMR in de loop van het boekjaar 2016 zijn binnengekomen en uitgegaan. De liquiditeit van de DCMR is in 2016 afgenomen met k€ 11. Dagelijks wordt de rekening-courant automatisch afgeroomd op k€ 60 door de staat. In 2016 is er nog een betaling uitgevoerd, nadat de afroming heeft plaatsgevonden. Het saldo ad. k€ 15.264 op de rekening-courantverhouding met het Rijk is verantwoord onder de overige uitzettingen met een rente typische looptijd korter dan één jaar.

Tabel 11: Overzicht van kasstromen in 2016

Overzicht van kasstromen in 2016 (€ x 1.000)	€	€
Exploitatiesaldo (conform Verlies- en Winstrekening)	7.449	
Afschrijvingen	2.476	
Mutaties werkkapitaal:		
Onderhanden werk	-155	
Debiteuren	4.344	
Crediteuren	-5.088	
Rekening-courantverhouding met het Rijk	198	
Overlopende activa	528	
Overlopende passiva	-7.324	
Kasstroom uit operationele activiteiten		2.428
Investerings materiële vaste activa	-765	
Desinvesteringen materiële vaste activa	0	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-765
Mutatie langlopende schulden	0	
Onttrekking bestemmingsreserve	-1.674	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-1.674
Mutatie liquide middelen		-11
Beginstand liquide middelen	54	
Mutatie liquide middelen	-11	
Eindstand liquide middelen		43

7 Paragrafen

7.1 Inleiding

In het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is een aantal paragrafen verplicht voorgeschreven. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op deze paragrafen. Aan de orde komen:

- Lokale heffingen;
- Weerstandsvermogen;
- Onderhoud kapitaalgoederen;
- Financiering;
- Bedrijfsvoering;
- Verbonden partijen.

7.2 Lokale heffingen

De DCMR legt geen lokale heffingen op. Wel heft de DCMR leges over het gebruik van het archief. Deze leges betreffen het maken van kopieën en het aanvragen van tekeningen. De totale opbrengst over 2016 bedroeg ca. k€ 1.

7.3 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf weerstandsvermogen geeft een beschouwing over de kwaliteit van de vermogenspositie van de DCMR op lange termijn.

Het weerstandsvermogen is het vermogen om financiële tegenvallers op te kunnen vangen zonder dat de voortzetting van de door de DCMR uit te voeren taken in het gedrang komt.

Het weerstandsvermogen is het saldo van de weerstandscapaciteit en de financiële gevolgen van de risico's. Het weerstandsvermogen geeft samen met het begrotingsresultaat, het verloop van de investeringen, financiering, reserves en voorzieningen en de uitkomsten van de meerjarenraming een indicatie van de financiële positie van de DCMR.

Het weerstandsvermogen kan betrekking hebben op het begrotingsjaar zelf (statisch weerstandsvermogen) of op meerdere jaren (dynamisch weerstandsvermogen). Om het weerstandsvermogen te kunnen bepalen is inzicht nodig in enerzijds de weerstandscapaciteit en anderzijds in de omvang en de achtergronden van de risico's.

De paragraaf weerstandsvermogen bevat volgens de voorschriften vanuit het BBV ten minste:

- a. het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's
- b. een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- c. een inventarisatie van de risico's
- d. een aantal gedefinieerde financiële indicatoren

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van DCMR bestaat uit de algemene reserve. De ontwikkeling van de algemene reserve is in onderstaande tabel weergegeven.

Ontwikkeling algemene reserve

Stand per 1 januari 2016	1.769.603
Toevoeging 2016 vanuit bestemmingsreserve 2015	0
Onttrekking 2016	0
Stand per 31 december 2016	1.769.603

De (individuele) risico's bieden geen directe basis voor een wiskundig berekening van het door de DCMR benodigd weerstandsvermogen. Desalniettemin zullen schommelingen optreden in het jaarresultaat van de DCMR, hetzij door interne hetzij door externe factoren. Aangezien deze schommelingen van veel - deels samenhangende - factoren afhankelijk is zal het jaarresultaat nooit geheel beheersbaar zijn. Daarom is het verstandig een adequaat weerstandsvermogen op te bouwen om deze schommelingen op te kunnen vangen zonder direct terug te moeten vallen op een additionele bijdrage van de participanten na afloop van een boekjaar. Een beperkte omvang is voldoende omdat de organisatie en de sturing er op zijn gericht risico's te beheersen en financiële consequenties te minimaliseren.

Het belangrijkste door het weerstandsvermogen af te dekken risico is adequate aanpassing van de organisatie en bedrijfsvoering aan substantiële wijzigingen in de aard en het volume van de dienstverlening op korte termijn. Dit risico wordt gedeeltelijk opgevangen door het gevoerde personeelsbeleid in combinatie met de reguliere uitstroom en instroom van personeel. Op grond van afstemming met het management van de organisatie en het Dagelijks Bestuur, aangevuld met gesprekken met de controlerend accountant is geconcludeerd dat een weerstandsvermogen met een omvang van 3% van de gemiddelde jaaropbrengst van drie voorgaande jaren reëel is, ook in vergelijking met andere overheidsorganisaties. Daar waar deze buffer geen uitsluitel biedt voorziet artikel 36 van de Gemeenschappelijke Regeling, waarin de financiële verantwoordelijkheid van de gezamenlijke participanten is vastgelegd.

7.4 Risico's en risicomanagement

Algemeen

De DCMR Milieudienst Rijnmond levert met inzet van wettelijke instrumenten en vanuit zijn specifieke deskundigheid een bijdrage aan het verlagen van de milieubelasting van bedrijven en aan het verhogen van de milieukwaliteit en veiligheid in het Rijnmondgebied. De DCMR werkt vanuit zijn expertise ook actief aan de integratie van milieuaspecten in andere beleidsterreinen en aan milieu en veiligheid gerelateerde maatschappelijke vraagstukken en nieuwe ontwikkelingen. Om deze doelstelling ook in de toekomst te kunnen realiseren en de gewenste kwaliteit te kunnen blijven leveren treft de dienst maatregelen voor een goede reputatie en een duurzaam gezonde financiële situatie. Dit vindt plaats in het kader van 'good public governance'. Eén van deze maatregelen is het opzetten en onderhouden van een systeem van risico-management. Daarbij wordt het begrip 'risico' breed opgevat als een gebeurtenis die zich in de toekomst kan voordoen en die gevolgen heeft voor de realisatie van de doelstelling van de DCMR.

Cyclisch risicomanagement is in de DCMR-organisatie in 2012 geïmplementeerd. De tweejaarlijkse uitvoering van de risicocycclus ondersteunt ook twee eerder geformuleerde doelstellingen:

- Risicobewustzijn; het besef dat ook de DCMR fouten kan maken en daarvan kan leren. Risicomanagement is een instrument dat dit bewustzijn ondersteunt.
- Inbedden van risicomanagement in de reguliere planning en control cyclus.

Inventarisatie risico's

In 2016 is een nieuwe cyclus gestart met het inventariseren en categoriseren van risico's. Uit de gehouden inventarisatie zijn geen substantiële onbekende risico's naar voren gekomen, en hebben de geïnventariseerde potentiële risico's betrekking op de volgende onderwerpen:

1. Een mogelijk onvoldoende beschikbaarheid van kennis en ervaring om de taken goed uit te voeren;
2. Een onvoldoende beschikbaarheid van adequaat gegevensbeheer (informatie m.b.t. milieukwaliteit, bedrijfsinformatie, ed.);
3. Een mogelijk onvoldoende sturing en beheersing van de interne processen waardoor de inzet niet goed kan worden onderbouwd;
4. Het onvoldoende kunnen inspelen op wensen van de omgeving en externe ontwikkelingen waardoor de organisatie niet toekomstbestendig is.

Voor elk van deze risico's wordt in het eerste halfjaar van 2017 de impact gekwantificeerd en worden beheersmaatregelen opgesteld.

Vooralsnog wordt niet voorzien dat vanuit deze risicocyclus een voorstel komt voor een aanpassing van de door het bestuur vastgestelde norm voor het weerstandsvermogen. Het op grond van de vorige cyclus opgezette reviewprogramma 2014-2015 is in het eerste halfjaar van 2016 afgerond. Dit heeft geresulteerd in verschillende verbeteringen in de procesuitvoering van de DCMR. Bij het vastgestelde en opgestarte reviewprogramma 2016-2017 wordt vooral voortgeborduurd op het reviewprogramma 2014-2015 en aanbevelingen daaruit. Door de per 1 september 2015 geïmplementeerde reorganisatie zijn veel processen substantieel veranderd. Na de reorganisatie eind 2015 is verder gewerkt aan de implementatie en verbetering van de nieuwe processen. Daardoor was er in 2016 zoveel in beweging dat er minder mogelijkheden waren voor het uitvoeren van procesgerichte reviews. Na het realiseren van die vernieuwing van processen in de trits opzet, bestaan en werking zijn er vanaf 2017 weer voldoende mogelijkheden voor het inzetten van procesgerichte reviews.

In de verdere borging van risicomanagement in de organisatie heeft het directieteam begin 2014 besloten de gebruikte instrumenten van risicomanagement samen te brengen in een structuur, onder toezicht van een auditcommissie. De auditcommissie bestaat uit het directieteam, aangevuld met de controller. In 2016 is de auditcommissie uitgebreid met een extern lid om van buiten een impuls te geven aan het risicomanagement binnen de DCMR.

Financiële indicatoren

De indicatoren in onderstaande tabel zijn overeenkomstig de voorschriften van BBV berekend:

Kengetallen	Jaarverslag 2015	Begroting 2016	Jaarverslag 2016
Netto schuldquote	-2,6%	3,2%	-15,9%
Solvabiliteitsratio	37,7%	19,4%	147,6%
Structurele exploitatieruimte	3,1%	3,1%	1,2%

Netto schuldquote	De afwijking met 2015 komt met name doordat in 2016 de afwikkeling van het huisvestingsdossier. In de begroting 2016 hadden wij verwacht dat de verplichtingen substantieel hoger zouden zijn dan de bezittingen.
Solvabiliteitsratio	De solvabiliteit is ten opzichte van 2015 sterk toegenomen. Dit wordt veroorzaakt door de afwikkeling van het huisvestingsdossier. Dit heeft geleid tot een eenmalig resultaat van € 6 Mio. De afwijking van de realisatie 2016 ten opzichte van de begroting komt met name doordat in de begroting 2016 het eigen vermogen en bestemmingsreserve fors lager waren verwacht. De dotatie in 2016 van € 1,7 Mio was niet voorzien en de verwachting was dat de bestemmingsreserve transitie fysieke infrastructuur geheel uitgeput zou zijn.
Structurele exploitatieruimte	De afwijking komt met name doordat de onttrekkingen aan de reserves zijn aangemerkt als niet structureel, waar dit in 2015 wel zo was aangemerkt. Het verschil ten opzichte van de begroting 2016 komt doordat in de begroting geen resultaat was verwacht.

Vennootschapsbelasting

DCMR heeft alle activiteiten beoordeeld of er sprake is van een VPB-activiteit en geclusterd waar dit een samenhang met elkaar heeft. Dit is middels een brief voorgelegd aan de Belastingdienst. De definitieve afstemming verwachten wij in 2017 maken.

7.5 Onderhoud kapitaalgoederen

Kapitaalgoederen zijn duurzame productiemiddelen die de DCMR nodig heeft om de diensten en goederen te produceren die zij aan participanten en niet-participanten levert. Deze paragraaf moet op grond van het BBV tenminste de kapitaalgoederen wegen, riolering, groen en gebouwen bevatten.

Het kantoorgebouw aan de 's-Gravelandseweg 565-567 te Schiedam wordt in de zin van het BBV aangemerkt als kapitaalgoed. De DCMR heeft de kantoorpanden op dit adres nagenoeg geheel in eigendom. Het pand wordt tot aan het moment van levering aan de koper verhuurd aan de koper.

In verband met de verhuizing van de DCMR in 2010 is in de afgelopen jaren terughoudend omgegaan met onderhoud.

Eind 2009 is onzekerheid ontstaan over de overdracht aan de gecontracteerde koper van het kantoorpand, deze onzekerheid duurt nog voort. Dientengevolge was het in 2009 t/m 2014 noodzakelijk het pand af te waarderen. Na het faillissement van de gehele Lips-vastgoed organisatie is deze onder beheer gekomen van een curator. DCMR is gesprek gegaan met de curator om tot een zo spoedig mogelijke afronding van het dossier te komen, daarbij is geen nieuwe taxatie gedaan en is de boekwaarde gelijk gehouden.

7.6 Financiering

De financieringsparagraaf vloeit voort uit de Wet financiering decentrale overheden (Wet FIDO). Voor de DCMR is deze regelgeving vertaald in het door het AB vastgestelde treasurystatuut. Deze financieringsparagraaf is in samenhang met het treasurystatuut een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee sturen, beheersen en controleren van de treasuryfunctie van de DCMR.

De treasuryfunctie omvat het sturen en beheersen van, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Het treasurystatuut is in onderlinge samenhang met de financiële verordening en de controle verordening is voor het laatst in 2015 geactualiseerd. In 2016 bleken geen verdere aanpassingen nodig te zijn.

7.7 Bedrijfsvoering

Financiën en planning en control

In 2016 is de verdere implementatie van de reorganisatie die op 1 september 2015 is geëffectueerd vormgegeven in het aanpassen en opnieuw verankeren van sturing en verantwoording, ook in (financiële) rapportages op de verschillende onderkende niveaus.

Inkopen

De DCMR heeft net als in voorgaande jaren een interne inkoopscan uitgevoerd in verband met de rechtmatigheid over Europese wet- en regelgeving. Hieruit is gebleken, dat de DCMR in 2015 binnen de rechtmatigheidstoleranties voor Europese aanbesteding is gebleven.

Informatievoorziening

In 2016 is in verschillende fasen het zaakstelsel van RUDIS geïmplementeerd. Dit stelsel beoogt de informatie over productie en doorlooptijden te optimaliseren. De ingebruikname heeft veel gevraagd van de medewerkers en verschillende aanpassingen zijn doorgevoerd om het gebruik te verbeteren.

Deze implementatie is gefinancierd uit de bestemmingsreserve informatievoorziening en is het belangrijkste resultaat uit 2016 van het in 2014 vastgestelde informatiebeleidsplan 2014-2018.

7.8 Verbonden Partijen

In verband met bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en mogelijk daarmee verband houdende risico's moet in de begroting en in de jaarstukken een paragraaf worden opgenomen waarin aandacht wordt besteed aan de verbonden partijen. Verbonden partijen zijn die partijen waarin de DCMR een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Dat kunnen zijn gemeenschappelijke regelingen, samenwerkingsverbanden, vennootschappen, stichtingen en verenigingen.

Een bestuurlijk belang betreft zeggenschap, hetzij door vertegenwoordiging in het bestuur van de verbonden partij, hetzij door stemrecht. Van een financieel belang is sprake als de DCMR aan de verbonden partij een bedrag beschikbaar heeft gesteld dat niet verhaalbaar is als de partij failliet gaat of als de DCMR aansprakelijk is voor een bepaald bedrag als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

De DCMR participeert weliswaar in vele vormen van samenwerking op projectbasis maar er is geen sprake van een verbonden partij.

Andersom hebben de participanten van de DCMR wel bestuurlijke, beleidsmatige en/of financiële belangen en verantwoordelijkheid voor de DCMR; daarmee is de DCMR voor elk van hen een verbonden partij.

Deel 2: Jaarrekening 2016

8 Balans

ACTIVA	Per 31-12-2016		Per 31-12-2015	
Vaste activa				
Immateriële vaste activa		0		0
Materiële vaste activa		3.447.767		5.160.973
<i>Investerings met economisch nut</i>				
- overige investeringen met economisch nut	3.447.767		5.160.973	
Financiële vaste activa		0		0
Totaal vaste activa		3.447.767		5.160.973
Vlottende activa				
Voorraden		1.832.413		1.677.351
<i>Onderhanden werk</i>	1.832.413		1.677.351	
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		16.499.536		21.041.199
<i>Rekening-courantverhouding met het Rijk</i>	15.263.710		15.461.489	
<i>Vorderingen op openbare lichamen</i>	1.134.387		1.521.431	
<i>Overige vorderingen</i>	101.439		4.058.279	
Liquide middelen		42.997		53.715
<i>Kas- en banksaldi</i>	42.997		53.715	
Overlopende activa		1.753.888		2.281.565
<i>Voorschotbedrag met specifiek bestedingsdoel</i>	47.282		27.561	
<i>Overig nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen</i>	1.706.606		2.254.004	
Totaal vlottende activa		20.128.834		25.053.830
Totaal generaal		23.576.601		30.214.803

PASSIVA	Per 31-12-2016		Per 31-12-2015	
Vaste passiva				
Eigen vermogen		14.052.843		8.278.493
<i>Algemene reserve</i>	1.769.603		1.769.604	
<i>Bestemmingsreserves</i>				
- Overige bestemmingsreserves	4.834.667		4.783.367	
- Resultaat na bestemming	0		0	
- Resultaat voor bestemming	7.448.573		1.725.522	
Totaal vaste passiva		14.052.843		8.278.493
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden met een rente typische looptijd korter dan één jaar		4.406.972		9.495.242
<i>Kasgeldleningen</i>				
<i>Banksaldi</i>	0		0	
<i>Overige schulden</i>	4.406.972		9.495.242	
Overlopende passiva		5.116.786		12.441.068
<i>Voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel</i>	3.052.913		3.011.857	
<i>Nog te betalen bedragen</i>	2.063.873		9.429.211	
Totaal vlottende passiva		9.523.758		21.936.310
Totaal generaal		23.576.601		30.214.803

9 Algemene waarderingsgrondslagen

9.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

9.1.1 Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

9.1.2 Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balansonderdeel anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen en schulden als gevolg van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerd aan verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt. Bij deze uitzondering moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken.

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. De referentieperiode is dezelfde als die van de meerjarenraming, te weten vier jaar. Indien er sprake is van (eenmalige) schokeffecten (bijvoorbeeld reorganisaties) dient wel een verplichting opgenomen te worden.

9.2 Materiële vaste activa met economisch nut

9.2.1 Overige investeringen met economisch nut

Deze materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Slijtende investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur, waarbij rekening wordt gehouden met een eventuele restwaarde. Op het moment dat het kapitaalgoed in gebruik wordt genomen, wordt met afschrijven gestart.

Op grondbezit met economisch nut (buiten de openbare ruimte) wordt niet afgeschreven. Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is. Dergelijke afwaarderingen worden teruggenomen als ze niet langer noodzakelijk blijken.

9.3 Vlottende activa

9.3.1 Voorraden

De projecten zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of de lagere marktwaarde. Er wordt geen rente bijgeschreven.

Incourante voorraden worden afgewaardeerd naar marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten.

Winsten uit de projecten worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht. Afgeronde projecten worden gewaardeerd tegen de kostprijs. Deze bestaat uit de verrekennprijzen van grond- en hulpstoffen en de loon- en machinekosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegekend.

9.3.2 *Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar*

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

9.3.3 *Liquide middelen en overlopende posten*

De liquide middelen en overlopende posten worden tegen nominale waarde opgenomen.

9.4 **Passiva**

9.4.1 *Eigen vermogen*

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene, bestemmingsreserve en het resultaat na bestemming volgens het overzicht van baten en lasten. Van bestemmingsreserves die niet met juridisch onontkoombare verplichtingen zijn belast, valt het (restant)saldo van een bestemmingsreserve zonder voorafgaand bestuursbesluit ten gunste van het 'resultaat na bestemming' vrij als:

- a) Het doel waarvoor de bestemmingsreserve is gevormd vervalt of
- b) Gedurende drie jaren niets aan de bestemmingsreserve is onttrokken of toegevoegd.

9.4.2 *Voorzieningen*

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De onderhoudsegalisatie voorzieningen stoeien op een meerjarenraming van het uit te voeren groot onderhoud aan (een deel van) de kapitaalgoederen, waarin rekening is gehouden met de kwaliteitseisen die ter zake geformuleerd zijn. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen die is opgenomen in het jaarverslag is het beleid ter zake nader uiteengezet.

9.4.3 *Vaste schulden*

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

9.4.4 *Vlottende passiva*

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

9.4.5 *Voorschot met specifiek bestedingsdoel participanten*

De afrekening met onze participanten vindt volledig plaats op basis van werkelijke uren en materiële lasten. Het saldo van de onder- of overbesteding ten opzichte van het werkplan wordt in zijn geheel verrekend met het voorschot met specifiek bestedingsdoel.

10 Toelichting op de balans

10.1 Activa

10.1.1 Materiële vaste activa

Overige investeringen met een economisch nut	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Bedrijfsgebouwen	750.000	2.260.000
Inrichting nieuwe pand DCMR	687.514	927.251
Machines, apparaten en installaties	1.246.082	1.065.036
Overige mat.vaste activa	764.172	908.686
TOTAAL	3.447.768	5.160.973

Verloop van de boekwaarde van de overige investeringen met een economisch nut

Omschrijving	boekwaarde 1-1-2016 €	investeringen €	des- investeringen €	afschrijvinge €	bijdragen van derden €	afwaar- deringen €	boekwaarde 31-12-2016 €
Bedrijfsgebouwen	2.260.000	0	0	0	0	1.510.000	750.000
Inrichting nieuwe pand DCMR	927.251	0	0	239.737	0	0	687.514
Machines, apparaten en installaties	1.065.036	708.642	0	501.136	26.460	0	1.246.082
Overige mat.vaste activa	908.686	54.830	27.072	199.344	0	0	764.172
Totaal	5.160.973	763.472	27.072	940.217	26.460	1.510.000	3.447.768

Investeringen

De afschrijvingen zijn opgenomen in de exploitatie waardoor investeringsruimte ontstaat.

De in het boekjaar gedane investeringen staan in onderstaand overzicht vermeld.

Omschrijving investeringen	2016 €
<i>Machines, apparatuur en installaties:</i>	
Automatisering - computers, beeldschermen en accessoires	682.182
Meetapparatuur	26.460
Overige mat.vaste activa	
Meubilair	54.830
Totaal	763.471

Afschrijvingspercentages:

Inrichting nieuwe pand DCMR	10%
Machines, apparaten en installaties	10%, 33,3%
Overige materiele vaste activa	10%

Afwaarderingen

De onzekerheid rondom de overdracht van het kantoorpand aan de 's-Gravelandseweg aan de gecontracteerde koper is eind 2016 nog aanwezig. De laatste update van de door Ooms Makelaars uitgevoerde taxatie is van 21 november 2014, deze was reeds verwerkt in de jaarrekening 2015. Op grond van een met derden afgesloten overeenkomst in het vastgoeddossier heeft 2016 een verdere afwaardering van de boekwaarde van het pand plaatsgevonden.

10.1.2 Vlottende activa

Vorraden

De in de balans opgenomen voorraden worden uitgesplitst naar de volgende categorieën:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Onderhanden werk	1.832.413	1.677.351
TOTAAL	1.832.413	1.677.351

In het onderhanden werk zijn opgenomen de waarde van de prestaties op projecten die ultimo 2016 een doorlopend karakter hebben. Eventueel vooruit gefactureerde termijnen zijn op het onderhanden werk in mindering gebracht.

Uitzettingen korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd van één jaar of minder kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Soort vordering	Openstaande vorderingen 31-12-2016 €	Voorziening oninbaarheid 31-12-2016 €	Openstaande vorderingen 31-12-2015 €
Rekening-courantverhouding met het Rijk	15.263.710	0	15.461.489
Vorderingen op openbare lichamen	1.134.387	0	1.521.431
Overige Vorderingen	101.439	0	4.058.279
Totaal	16.499.536	0	21.041.199

De Rekening-courant verhouding met het Rijk geeft de vordering van DCMR weer op de Rijksschatkist als gevolg van de verplichte deelname van decentrale overheden aan het zogeheten schatkistbankieren. Met die regeling worden alle liquiditeiten van decentrale overheden boven een beperkt minimum geparkeerd bij de Rijksschatkist

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Banksaldi	42.783	53.413
Kas	214	302
TOTAAL	42.997	53.715

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de DCMR.

Daarnaast staat een krediet ter beschikking van maximaal m€ 1.5 bij de Rabobank. In 2016 is van deze faciliteit geen gebruik gemaakt.

Het drempelbedrag aan liquide middelen, welke is uitgezonderd niet aan te houden in 's Rijks schatkist over het jaar 2016 bedraagt k€ 410. Hieronder een overzicht van het gemiddeld banksaldo per kwartaal als bedoeld als uitzondering niet aan te houden in 's Rijks schatkist

Omschrijving	Ultimo 2016 €
1e kwartaal	152.358
2e kwartaal	167.512
3e kwartaal	143.321
4e kwartaal	152.493

Overlopende activa

De post overlopende activa kan als volgt onderscheiden worden:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel	47.282	27.561
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	1.706.606	2.254.004
TOTAAL	1.753.888	2.281.565

De post voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel bestaat volledig uit vorderingen op participanten:

Omschrijving	Saldo 1-1-2016 €	Toevoeging €	Onttrekking €	Saldo 31-12-2016 €
Participant Hellevoetsluis *	-8.574	10.734	0	2.160
Participant Krimpen aan den IJssel *	-29.851	32.051	0	2.200
Participant Maassluis *	-15.537	24.216	0	8.679
Participant Maardingen *	24.270	34.243	24.270	34.243
	-29.692	101.244	24.270	47.282

* Voor aansluiting met stand per 31.12.2015 zie bijlage 14.3

10.2 Passiva

10.2.1 Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Algemene reserve	1.769.603	1.769.604
Bestemmingsreserves		
- overige bestemmingsreserves	4.834.667	4.783.367
Resultaat na bestemming	7.448.573	1.725.522
TOTAAL	14.052.843	8.278.493

Het verloop over 2016 wordt in onderstaand overzicht per reserve weergegeven.

Omschrijving	Saldo 1-1-2016 €	Toevoeging €	Onttrekking €	Dotatie €	Bestemming resultaat €	Saldo 31-12-2016 €
Algemene reserve	1.769.603					1.769.603
	1.769.604	0	0	0	0	1.769.603
Bestemmingsreserves						
overige bestemmingsreserves						
Informatievoorziening	1.757.762	750.000	-864.710			1.643.052
Productontwikkeling	57.495	575.522	-20.238			612.779
Personeel en organisatie	1.905.392	400.000	-482.366			1.823.026
Transitie Fysieke Infrastructuur	1.062.717		-306.907			755.810
	4.783.367	1.725.522	-1.674.221	0	0	4.834.667
Resultaat na bestemming						
Resultaat 2015	1.725.522	-1.725.522				0
Resultaat 2016					7.448.573	7.448.573
	1.725.522	-1.725.522	0	0	7.448.573	7.448.573
Totaal	8.278.493	0	-1.674.221	0	7.448.573	14.052.843

Voorstel technische resultaatbestemming:

Bestemmingsreserves

Voorstel aan het Algemeen Bestuur is om aan de bestemmingsreserve "Personeel en Organisatie" een bedrag van k€ 280, aan de bestemmingsreserve "Informatievoorziening" een bedrag van k€ 399 en aan de bestemmingsreserve Transitie Fysieke Infrastructuur k€ 750 te doteren.

Doel van de bestemmingsreserves:

Informatievoorziening: Het financieel mogelijk maken van enkele organisatiebrede ingrijpende projecten in de informatievoorziening.

Productontwikkeling: Het versterking van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH).

Personeel en Organisatie: Personele knelpunten in de organisatie op te lossen.
Transitie Fysieke Infrastructuur: Dekking van additionele kosten welke voortvloeien uit een specifiek dossier.

10.2.2 Vlottende passiva

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Schulden < 1 jaar	4.406.972	9.495.242
Nog te betalen bedragen	2.063.873	9.429.211
Voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel	3.052.913	3.011.857
TOTAAL	9.523.758	21.936.310

Schulden korter dan één jaar

De in de balans opgenomen kortlopende schulden kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Schulden aan leveranciers	4.406.972	9.495.242
TOTAAL	4.406.972	9.495.242

Er zijn geen kasgeldleningen en geen bank- en girorekeningen met een negatief saldo.

Overlopende passiva

De specificatie van de overlopende passiva is als volgt:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Nog te betalen bedragen	2.063.873	9.429.211
Voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel	3.052.913	3.011.857
TOTAAL	5.116.786	12.441.068

De post nog te betalen bedragen valt uiteen in de volgende posten:

Omschrijving	Ultimo 2016 €	Ultimo 2015 €
Afdracht BTW	0	0
Nog te betalen kosten	1.483.837	4.343.370
Vooruitontvangen bedragen	580.036	5.085.841
Totaal	2.063.873	9.429.211

De post voorschotbedragen met specifiek bestedingsdoel valt uiteen in de volgende bedragen:

Omschrijving	Saldo 1-1-2016 €	Toevoeging €	Onttrekking €	Saldo 31-12-2016 €
Participant Albrandswaard *	-3.291	4.221	0	930
Participant Barendrecht	52.379	0	26.375	26.004
Participant Brielle	69.644	18.729	14.072	74.301
Participant Capelle aan den IJssel	60.573	0	22.956	37.617
Participant Goeree Overflakkee	113.931	0	26.757	87.174
Participant Lansingerland	184.455	0	61.166	123.289
Participant Nissewaard	92.419	0	33.625	58.794
Participant Provincie Zuid Holland	171.291	4.214	0	175.505
Participant Ridderkerk	74.960	6.732	0	81.692
Participant Rotterdam	1.315.128	738.073	96.812	1.956.389
Participant Schiedam	28.109	11.714	0	39.823
Participant Westvoorne	84.545	10.119	31.468	63.196
Subtotaal	2.244.143	793.802	313.231	2.724.714
RCI (Rotterdam Climate Initiative)	41.091			41.091
Beheer I-Kwadraat (Fase A-plus)	326.354		282.131	44.223
Beheerorganisatie Ranomos	212.785	16.108		228.893
MSR	19.637		5.645	13.992
I&M Taken	110.594		110.594	0
Subtotaal	710.461	16.108	398.370	328.199
Totaal	2.954.604	809.910	711.601	3.052.913

* Voor aansluiting met stand per 31.12.2015 zie bijlage 14.3

Deze voorschotbedragen betreffen middelen waarover de DCMR geen directe zeggenschap heeft. Dit omdat zij die middelen enerzijds beheert in opdracht van haar participanten en ze anderzijds beschikbaar zijn gesteld voor specifieke werkzaamheden. De mutaties in het voorschot worden veroorzaakt door over- of onderbestedingen op het werkplan van een participant, door toekenning van extra middelen gedurende het jaar of door afrekening van afgeronde projecten van participanten waarvan is afgesproken dat deze afrekening via het voorschot van betreffende participant verloopt.

10.3 Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

De DCMR is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijvende, financiële verplichtingen. Hieronder volgt een opsomming van de belangrijkste.

Huurovereenkomsten

De jaarlijkse huurverplichting voor het pand Parallelweg 1 bedraagt voor 2017 k€ 1.988. De huurovereenkomst is aangegaan voor een periode van 10 jaar met als einddatum 9 december 2023. De in de huurovereenkomst overeengekomen wijziging van de huurprijs vindt plaats op basis van de wijziging van het maandprijsindexcijfer volgens de consumentenprijsindex (CPI) reeks alle huishoudens (2015 = 100), gepubliceerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). De indexering zal in beginsel plaatsvinden per 10 december.

Leasecontracten

- Het wagenpark wordt geleased bij een drietal leasemaatschappijen. De aangegane verplichting bedraagt exclusief brandstof k€ 156 op jaarbasis.
- De kopieer- en printapparatuur wordt van Xtandit B.V. geleased. Deze overeenkomst is in 2015 afgesloten en loopt af in 2017. De jaarlijkse verplichting voor 2017 bedraagt k€ 26.
- De kopieer- en printapparatuur welke wordt gebruikt door de afdeling Repro wordt bij Xerox B.V. geleased. Deze overeenkomst is in 2015 herzien voor een periode van 24 maanden. De jaarlijkse verplichting voor 2017 bedraagt k€ 85.

Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een vergelijkbaar volume

De medewerkers van de DCMR hebben op 31 december 2016 ter waarde van k€ 1.339 aan vakantiedagen en k€ 443 aan overwerk en/of consignatie.

Risico's en claims

In de paragraaf weerstandsvermogen worden de risico's en claims benoemd die de DCMR ten tijde van het opstellen van de jaarrekening onderkent.

10.4 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

11 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Omschrijving programma's	Raming begrotingsjaar voor wijziging			Raming begrotingsjaar na wijziging			Realisatie 2016			Begrotingsafwijking		
	baten a	lasten b	saldo c = a-b	baten a	lasten b	saldo c = a-b	baten d	lasten e	saldo f = d - e	baten g = a - d	lasten h = b - e	saldo i = g - h
Programma Bedrijven	€ 31.875.000	€ 31.875.000	€ -	€ 34.548.300	€ 34.548.300	€ -	€ 34.683.154	€ 34.668.331	€ 13.823	€ 134.854	€ 121.031	€ 13.823
Programma Gebieden	€ 22.825.000	€ 22.825.000	€ -	€ 22.430.168	€ 22.430.168	€ -	€ 20.650.645	€ 20.498.963	€ 151.682	€ 1.779.523	€ 1.931.205	€ 151.682
Totaal participant	€ 54.700.000	€ 54.700.000	€ -	€ 56.978.468	€ 56.978.468	€ -	€ 55.333.799	€ 55.168.294	€ 165.505	€ 1.644.669	€ 1.810.174	€ 165.505
Algemene dekkingsmiddelen												
saldo financieringsfunctie	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 27.108	€ 27.108	€ -	€ 27.108	€ 27.108
overige dekkingsmiddelen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 4.447	€ 2.636.591	€ 2.632.144	€ 4.447	€ 2.636.591	€ 2.632.144
onvoorzien	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 8.279.691	€ 11.592	€ 8.288.099	€ 8.279.691	€ 11.592	€ 8.288.099
subtotaal algemene dekkingsmiddelen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 8.284.138	€ 2.675.291	€ 5.608.847	€ 8.284.138	€ 2.675.291	€ 5.608.847
Resultaat voor bestemming	€ 54.700.000	€ 54.700.000	€ -	€ 56.978.468	€ 56.978.468	€ -	€ 63.617.937	€ 57.843.585	€ 5.774.352	€ 8.639.489	€ 866.117	€ 5.774.352
Toevoeging aan reserve												
Resultaat voorgaand boekjaar	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.725.522	€ -	€ 1.725.522	€ 1.725.522	€ -	€ 1.725.522
Mutatie Algemene reserve	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve verbeterprogramma VTH	€ 870.000	€ -	€ -	€ 870.000	€ -	€ 870.000	€ 864.710	€ 750.000	€ 114.710	€ 5.290	€ 750.000	€ 755.290
Mutatie reserve Informatievoorziening	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 20.238	€ 575.522	€ 555.284	€ 20.238	€ 575.522	€ 555.284
Mutatie reserve Productontwikkeling	€ 800.000	€ -	€ -	€ 800.000	€ -	€ 800.000	€ 482.366	€ 400.000	€ 82.366	€ 317.634	€ 400.000	€ 717.634
Mutatie reserve Personeel en Organisatie	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 306.907	€ -	€ 306.907	€ 306.907	€ -	€ 306.907
Mutatie reserve Transitie Fysieke Infrastructuur	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 3.399.743	€ 1.725.522	€ 1.674.221	€ 1.729.743	€ 1.725.522	€ 4.221
subtotaal mutatie reserves	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 6.399.743	€ 1.725.522	€ 1.674.221	€ 8.369.212	€ 2.590.539	€ 5.778.573
Resultaat na bestemming	€ 54.700.000	€ 54.700.000	€ -	€ 56.978.468	€ 56.978.468	€ -	€ 67.017.680	€ 59.568.107	€ 7.448.573	€ 8.369.212	€ 4.019.522	€ 4.349.690
Voorstel technische toevoeging / onttrekking aan reserves												
Mutatie Algemene reserve	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve Informatievoorziening	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 398.882	€ 398.882	€ -	€ 398.882	€ 398.882
Mutatie reserve Productontwikkeling VTH	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve Personeel en Organisatie	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 280.000	€ 280.000	€ -	€ 280.000	€ 280.000
Mutatie reserve Transitie Fysieke Infrastructuur	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 750.000	€ 750.000	€ -	€ 750.000	€ 750.000
subtotaal mutatie reserves	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.428.882	€ 1.428.882	€ -	€ 1.428.882	€ 1.428.882
Resultaat na technische bestemming	€ 54.700.000	€ 54.700.000	€ -	€ 56.978.468	€ 56.978.468	€ -	€ 67.017.680	€ 60.997.990	€ 6.019.691	€ 8.369.212	€ 4.019.522	€ 4.349.690

12 Toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

In het jaarverslag is per programma de financiële uiteenzetting weergegeven analoog aan de beleidsbegroting en het overzicht van voorgaand jaar. Hieronder volgt een samenvatting van de resultaten, een toelichting op de algemene dekkingsmiddelen en een analyse van de begrotingsafwijkingen.

Resultaat

Algemene dekkingsmiddelen

Omschrijving	Raming 2016			Realisatie 2016			Begrotingsafwijking		
	baten a	lasten b	saldo c = a-b	baten d	lasten e	saldo f = d - e	baten g = a - d	lasten h = b - e	saldo i = g - h
Financiering en algemene dekkingsmiddelen									
Betaalde rente financiering	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 27 108	€ 27 108	€ -	€ 27 108	€ 27 108
Bespaarde rente op eigen vermogen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Doorberekende rente aan kostenplaatsen	€ -	€ -	€ -	€ 4 447	€ 4 447	€ -	€ 4 447	€ 4 447	€ -
Verzich op kostenplaatsen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 2 632 144	€ 2 632 144	€ -	€ 2 632 144	€ 2 632 144
Onvoorzien	€ -	€ -	€ -	€ 8 279 691	€ 11 592	€ 8 268 099	€ 8 279 691	€ 11 592	€ 8 268 099
Totaal	€ -	€ -	€ -	€ 8 284 138	€ 2 675 291	€ 5 608 847	€ 8 284 138	€ 2 675 291	€ 5 608 847

De overschrijding op de algemene dekkingsmiddelen is voornamelijk het gevolg van logische afwijkingen tussen realisatie en planning op kostenplaatsen welke het gevolg zijn van de uitvoering van het gekozen beleid, dit betreft geen onrechtmatig afwijkingen. De afwijking op kostenplaats heeft enerzijds te maken met kosten die ten laste van de bestemmingsreserve zijn gekomen en anderzijds met de afwaardering vanuit het huisvestingsdossier.

Analyse begrotingsafwijkingen

Door het Algemeen Bestuur worden de volgende criteria met betrekking tot begrotingsrechtmatigheid gesteld:

- Hogere lasten per programma dienen gecompenseerd te worden door hogere baten per programma;
- Overschrijdingen van investeringsbudgetten zijn rechtmatig wanneer de afschrijvingslast in de exploitatie kan worden gedekt.

Begrotingsafwijkingen op programma's van participanten

Verschillen tussen de gerealiseerde kosten en opbrengsten in de werkplanbijdragen van de participanten worden bij alle participanten verrekend met het voorschot met specifiek bestedingsdoel van de participant. Omdat dit valt binnen de totale budgettaire kaders van het werkplan is er geen sprake van begrotingsonrechtmatigheid.

Voor het totale programma Bedrijven wijkt de realisatie 0,4% af van de definitieve begroting. Op accountniveau zijn er wel duidelijkere verschillen. Voor het account PZH is de hogere inzet voor de primaire VTH-taken gecompenseerd door een nagenoeg even hoge onderbesteding op de overige VTH taken, handhavingstaken en lagere kosten voor de inkoop van BRIKS adviezen.

Bij het account RDAM is er sprake van een onderbesteding vooral het gevolg van lagere inzet voor reguleren, juridische taken en overige VTH taken. De inzet voor WABO toezicht is wel conform planning gerealiseerd. Op het account REGIO is de onderbesteding vooral het gevolg van lagere inzet voor reguleren en overige VTH taken.

De afwijking op het account externe projecten is ontstaan omdat er uiteindelijk meer projecten binnen het programma Bedrijven zijn uitgevoerd dan begroot.

Voor het totale programma Gebieden wijkt de realisatie 8,6% af van de definitieve begroting. Deze afwijking wordt voor bijna 90% veroorzaakt door het account externe projecten, omdat er minder projecten zijn uitgevoerd dan verwacht en voor een aantal projecten de omzet is achtergebleven bij de planning.

De onderbesteding op het account PZH is vooral veroorzaakt door minder inzet voor de clusters Luchtvaart, Externe Veiligheid, Beleidsadvisering en lagere materiële kosten cluster Lucht.

Bij het account RDAM is de onderbesteding veroorzaakt door lagere inzet voor clusters Ruimtelijke Ontwikkeling, Beleidsadvisering en Externe Veiligheid. Bij het account REGIO is er sprake van een overbesteding onder andere door hogere inzet voor Ruimtelijke Ontwikkeling, Beleidsadvisering en Bodem-werkzaamheden.

Begrotingsafwijkingen op projecten

Het resultaat van de individuele projecten wordt bepaald aan de hand van enkele criteria:

- de einddatum van het project,
- het afgesproken type prestatie (voorcalculatie versus nacalculatie).

De criteria bepalen op welke wijze er in de administratie stelposten voor onderhanden werk of nog te factureren bedragen worden opgenomen.

Bij de bepaling van het resultaat op nog niet afgeronde projecten wordt er van uitgegaan dat projecten over de gehele looptijd resultaatneutraal zullen uitpakken. Dit houdt in dat bij de waardering van de opbrengsten op een project per einde jaar deze nooit meer mogen bedragen dan de kosten op dat moment.

Mocht uit de analyse van de cijfers per einde jaar echter blijken dat een project een verlies laat zien, dan wordt dit verlies in de cijfers meegenomen.

Alleen van projecten die daadwerkelijk zijn afgerond, zijn de eventuele winsten in het resultaat verwerkt.

Projectresultaat 2016

Het saldo van het projectresultaat is opgenomen in het eindresultaat van de DCMR.

13 Overige gegevens

13.1 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Op grond van het bepaalde in § 4, artikel 4.1, 1e lid, letters a tot en met g van de Wet normering topfunctionarissen publieke en semipublieke sector moeten de gevraagde gegevens van de directeur openbaar gemaakt worden.

	2016	2015
bedragen x € 1	R.M. Thé	R.M. Thé
Functie(s)	Directeur	Directeur
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/9 – 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	nee	nee
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	ja	nee
Bezoldiging		
Beloning	124.712	39.359
Belastbare onkostenvergoedingen	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	14.751	5.055
Totaal bezoldiging	139.463	44.415
Toepasselijk WNT-maximum	179.000	59.495
Motivering indien overschrijding:	-	-

13.2 Bestuursleden Algemeen Bestuur

Onderstaande bestuursleden zijn wethouder in de genoemde gemeente, of in het geval van de provincie gedeputeerde. Het bestuurslidmaatschap vloeit voort uit het ambt van wethouder of gedeputeerde. Genoemde bestuursleden zijn lid van het Algemeen Bestuur en verrichten de werkzaamheden voor de DCMR onbezoldigd. In de kolom "Lid Dagelijks Bestuur" staat aangegeven welke leden gezamenlijk het Dagelijks Bestuur van de DCMR vormen.

Organisatie	Naam	Bestuursfunctie	Lid dagelijks bestuur
Provincie Zuid-Holland	de heer R.A. Janssen	Voorzitter	JA
Gemeente Rotterdam	de heer P.J. Langenberg	Vice-voorzitter	JA
Gemeente Albrandswaard	de heer M. Goedknegt		
Gemeente Barendrecht	mevrouw I.C. Monhemius-van der Veen <i>vanaf november 2016 de heer J. van Wolfswinkel</i>		
Gemeente Brielle	de heer D.A. Verbeek		
Gemeente Capelle aan den IJssel	mevrouw M.J. van Cappelle		
Gemeente Goeree-Overflakkee	de heer D. Markwat		
Gemeente Hellevoetsluis	de heer P.D. Hofman		JA
Gemeente Krimpen aan den IJssel	de heer C.A. Oosterwijk		JA
Gemeente Lansingerland	de heer J. Heuvelink		
Gemeente Maassluis	de heer J.M.H. Evers		JA

Organisatie	Naam	Bestuursfunctie	Lid dagelijks bestuur
Gemeente Nissewaard	mevrouw C. Mourik		
Gemeente Ridderkerk	de heer M. Japenga		
Gemeente Rotterdam	de heer A.L.H. Visser		
Gemeente Schiedam	mevrouw P. van Aaken		
Gemeente Vlaardingen	de heer R. van Harten		
Gemeente Westvoorne	de heer A.L. van der Meij		
Provincie Zuid-Holland	de heer F. Vermeulen		
Provincie Zuid-Holland	de heer R.A.M. van der Sande	Penningmeester	JA

14 Bijlagen

In dit hoofdstuk treft u de volgende bijlagen aan:

- 14.1 Staat van activa
- 14.2 Werkplanoverzicht per participant
- 14.3 Overzicht voorschot met specifiek bestedingsdoel per participant
- 14.4 Accountantsverklaring

14.1 Staat van activa

	Aanschatwaarde		Desinvesteringen en geheel afgeschreven bedragen in 2016	Aanschatwaarde		Afschrijving Desinvestering		Afschrijving tot en met 2016		Afschrijving tot en met 2016		Boekwaarde per	
	1 jan 16	2016		31 dec 16	2015	2016	2015	2016	1 jan 16	31 dec 16			
GEBOUW	18.755.560	0	0	18.755.560	0	1.510.000	18.005.560	2.260.000	750.000				
INRICHTING NIEUWE PAND	2.397.366	0	0	2.397.366	0	239.737	1.709.851	927.251	687.514				
KANTOORMEUBILAIR	2.041.175	54.830	27.072	2.068.933	27.072	199.344	1.304.782	908.686	764.171				
BEDRIJFSAUTO'S	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
BEDRIJFSRESTAURANT	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
TELEFOONAPPARATUUR	395.854	28.718	0	424.572	0	57.710	350.300	103.265	74.272				
AUTOMATISERING	3.570.864	653.464	12.597	4.211.732	12.597	443.426	3.039.923	961.771	1.171.810				
METINGEN/ADMEZEN	2.276.420	26.460	0	2.302.880	0	26.460	2.302.880	0	0				
TOTAAL GENERAAL	29.437.239	763.472	39.669	30.161.043	39.669	2.476.677	26.713.276	5.160.973	3.447.768				

14.2 Werkplan overzicht per participant

Omschrijving Participant	Raming begrotingsjaar voor wijziging			Raming begrotingsjaar na wijziging			Realisatie 2016			Begrotingswijziging		
	baten a	lasten b	saldo c = a - b	baten a	lasten b	saldo c = a - b	baten d	lasten e	saldo f = d - e	baten g = a - d	lasten h = b - e	saldo i = g - h
Gemeente Abnadoswaard	€ 309.535	€ 309.535	€ -	€ 309.535	€ 309.535	€ -	€ 309.535	€ 4.221	€ -	€ 4.221	€ -	€ 4.221
Gemeente Barendrecht	€ 472.336	€ 472.336	€ -	€ 472.336	€ 472.336	€ -	€ 488.257	€ 488.257	€ -	€ 15.921	€ 15.921	€ -
Gemeente Brielle	€ 437.291	€ 437.291	€ -	€ 437.291	€ 437.291	€ -	€ 418.562	€ 418.562	€ -	€ 18.729	€ 18.729	€ -
Gemeente Capelle a/d IJssel	€ 402.198	€ 402.198	€ -	€ 402.198	€ 402.198	€ -	€ 425.153	€ 425.153	€ -	€ 22.955	€ 22.955	€ -
Gemeente Goeree-Overflakkee	€ 1.230.614	€ 1.230.614	€ -	€ 1.230.614	€ 1.230.614	€ -	€ 1.253.768	€ 1.253.768	€ -	€ 23.154	€ 23.154	€ -
Gemeente Halbeeksluis	€ 388.965	€ 388.965	€ -	€ 388.965	€ 388.965	€ -	€ 399.699	€ 399.699	€ -	€ 10.734	€ 10.734	€ -
Gemeente Krampoen a/d IJssel	€ 465.341	€ 465.341	€ -	€ 428.249	€ 428.249	€ -	€ 460.300	€ 460.300	€ -	€ 32.051	€ 32.051	€ -
Gemeente Lantsjeringland	€ 1.183.512	€ 1.183.512	€ -	€ 1.183.512	€ 1.183.512	€ -	€ 1.237.360	€ 1.237.360	€ -	€ 53.848	€ 53.848	€ -
Gemeente Maasballe	€ 319.881	€ 319.881	€ -	€ 319.881	€ 319.881	€ -	€ 344.098	€ 344.098	€ -	€ 24.217	€ 24.217	€ -
Gemeente Nissewaard	€ 1.034.482	€ 1.034.482	€ -	€ 934.482	€ 934.482	€ -	€ 988.107	€ 988.107	€ -	€ 33.625	€ 33.625	€ -
Gemeente Ridderkerk	€ 788.429	€ 788.429	€ -	€ 788.429	€ 788.429	€ -	€ 761.698	€ 761.698	€ -	€ 6.731	€ 6.731	€ -
Gemeente Schiedam	€ 1.037.048	€ 1.037.048	€ -	€ 1.023.658	€ 1.023.658	€ -	€ 1.011.944	€ 1.011.944	€ -	€ 11.714	€ 11.714	€ -
Gemeente Vlaardingen	€ 1.371.155	€ 1.371.155	€ -	€ 1.371.155	€ 1.371.155	€ -	€ 1.405.398	€ 1.405.398	€ -	€ 34.243	€ 34.243	€ -
Gemeente Westvoorne	€ 418.354	€ 418.354	€ -	€ 418.354	€ 418.354	€ -	€ 408.235	€ 408.235	€ -	€ 10.119	€ 10.119	€ -
Gemeente Roermond	€ 17.828.767	€ 17.828.767	€ -	€ 17.043.756	€ 17.043.756	€ -	€ 16.320.208	€ 16.320.208	€ -	€ 723.548	€ 723.548	€ -
Provincie Zuid-Holland	€ 19.035.078	€ 19.035.078	€ -	€ 21.928.549	€ 21.928.549	€ -	€ 21.771.098	€ 21.771.098	€ -	€ 157.453	€ 157.453	€ -
Externe projecten	€ 8.000.000	€ 8.000.000	€ -	€ 8.317.504	€ 8.317.504	€ -	€ 7.354.602	€ 7.189.997	€ 185.505	€ 962.902	€ 1.128.407	€ 165.505
Totaal participant	€ 54.700.986	€ 54.700.986	€ -	€ 56.978.468	€ 56.978.468	€ -	€ 55.333.799	€ 55.166.294	€ 185.505	€ 1.644.669	€ 1.810.174	€ 165.505
Algemene dekkingsmiddelen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
saldo franchisegabclic	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 27.108	€ 27.108	€ -	€ 27.108	€ 27.108
overige dekkingsmiddelen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 4.447	€ 2.636.591	€ 2.632.144	€ 4.447	€ 2.636.591	€ 2.632.144
onvoorziën	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 8.279.691	€ 11.592	€ 8.268.099	€ 11.592	€ 8.268.099	€ 8.268.099
subtotaal algemene dekkingsmiddelen	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 8.284.138	€ 2.675.291	€ 5.608.847	€ 8.284.138	€ 2.675.291	€ 5.608.847
Resultaat voor bestemming	€ 54.700.986	€ 54.700.986	€ -	€ 58.978.468	€ 58.978.468	€ -	€ 63.617.937	€ 57.843.585	€ 5.774.352	€ 6.639.469	€ 865.117	€ 5.774.352
Toevoeging aan reserve	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Resultaat voorgaand boekjaar	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1.725.522	€ -	€ 1.725.522	€ -	€ -	€ 1.725.522
Mutatie Algemene reserve	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve verdelingsprogramma VTH	€ 870.000	€ -	€ 870.000	€ 870.000	€ -	€ 870.000	€ 864.710	€ 750.000	€ 114.710	€ 5.290	€ 750.000	€ 755.290
Mutatie reserve informatievoorziening	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 20.238	€ 575.522	€ 555.284	€ -	€ 575.522	€ 555.284
Mutatie reserve Productontwikkeling	€ 800.000	€ -	€ 800.000	€ 800.000	€ -	€ 800.000	€ 482.366	€ 400.000	€ 317.634	€ 317.634	€ 400.000	€ 717.634
Mutatie reserve Personeel en Organisatie	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 306.907	€ -	€ 306.907	€ -	€ -	€ 306.907
Mutatie reserve Transitie Fysieke Infrastructuur	€ 1.670.000	€ -	€ 1.670.000	€ 1.670.000	€ -	€ 1.670.000	€ 3.389.743	€ 1.725.522	€ 1.674.221	€ 1.729.743	€ 1.725.522	€ 4.221
subtotaal mutatie reserves	€ 1.670.000	€ -	€ 1.670.000	€ 1.670.000	€ -	€ 1.670.000	€ 5.069.223	€ 2.700.522	€ 2.374.221	€ 5.069.223	€ 2.700.522	€ 2.374.221
Resultaat na bestemming	€ 56.370.986	€ 54.700.986	€ 1.670.000	€ 58.648.468	€ 56.978.468	€ 1.670.000	€ 67.017.660	€ 59.569.107	€ 7.448.553	€ 8.369.212	€ 2.390.639	€ 5.778.573
Voorstel technische toevoeging / onttrekking aan reserve	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie Algemene reserve	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 398.882	€ 398.882	€ -	€ 398.882	€ 398.882
Mutatie reserve informatievoorziening	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve Productontwikkeling VTH	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve Personeel en Organisatie	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Mutatie reserve Transitie Fysieke Infrastructuur	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
subtotaal mutatie reserves	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Resultaat na technische bestemming	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 67.017.660	€ 60.997.989	€ 6.019.671	€ 8.369.212	€ 4.019.521	€ 4.348.691

14.3 Overzicht voorschot met specifiek bestedingsdoel per participant

Participant	stand 31 december 2015	Toevoeging	Onttrekking	stand 31 december 2016
Albrandswaard	-3.291	4.221		930
Barendrecht	52.379		-26.375	26.004
Brielle	69.644	18.729	-14.072	74.301
Capelle aan den IJssel	60.573		-22.956	37.617
Goeree Overflakkee	113.931		-26.757	87.174
Hellevoetsluis	8.574		-10.734	-2.160
Krimpen aan den IJssel	29.851		-32.051	-2.200
Lansingerland	184.455		-61.166	123.289
Maassluis	15.537		-24.216	-8.679
Nissewaard	92.419		-33.625	58.794
PZH	171.291	4.214		175.505
Ridderkerk	74.960	6.732		81.692
Rotterdam	1.315.128	738.073	-96.812	1.956.389
Schiedam	28.109	11.714		39.823
Vlaardingen	-24.270	24.270	-34.243	-34.243
Westvoorne	84.545	10.119	-31.468	63.196
Totaal	2.273.835	818.072	-414.475	2.677.432

14.4 Accountantsverklaring